GODINA I, BROJ 5, CIJENA 150 HRD

PLAVI ZABAVNIK®

HRVATSKI TJEDNIK ZA MLAD

PATULJAK NOSKO

WALTER I NORBERT NEUGEBAUER

BARUN TRENK

IVICA BEDNJANEC

ČISTAČI

MIKI & CAL

POP ZNANOST

TKO SANJA ELEKTRIČNE OVCE

150 STL, 5 DEM, 35 ATS, 5 CHF, 20 FFR, 6 NLG

I NA ZEMLJI, SU **UN** SNAGE KRENULE SINHRONIZIRANO NA POLOŽAJE KOJI SU BILI ZAPISANI U LOZINKI: **MJESEČINA.**

USKORO ĆEMO BITI NA **PRAVOM** MJESTU!

ČINI SE DA NAS ČEKAJU **NEVOLJE,** MOMCI!

UN POLICE - AST

U MEĐUVREMENU, SIR HUBERTA SU ZVALI S **VENERE,** GDJE SU TERONI I TRINI, NEKADAŠNJI **NEPRIJATELJI** ZEMLJANA, TRAŽILI NAČIN DA SPRIJEČE **CRVENI MJESEC.**

SIR HUBERT!

PREDSJEDNIČE **KOLON** I GUVERNERU **SONDAR!**

NADAM SE DA IMATE **DOBRE** VIJESTI!

DOBRE VIJESTI? NE ZNAM. IMALI SMO **MALO** VREMENA. **JEDINO** ŠTO O ASTEROIDU **ZNAMO** TO JE MANIFESTACIJA **IZUZETNE MAGNETSKE SILE!!!**

STVORILI SMO **TEORIJU** KAKO JE **TA** MAGNETSKA SILA **POVEZANA** S NJENOM **NEPOZNATOM POKRETAČKOM SNAGOM!!!**

TEORIJA JE **KOMPLICIRANA,** A NAŠE ZNANJE JE **MANJKAVO** DA BI JE **DOVRŠILI!!!**

ALI, STVORILI SMO **INSTRUMENT** KOJI ĆE **UNIŠTAVANJEM** MAGNETSKIH POLJA CRVENOG MJESECA OMOGUĆITI NJEGOVO **ZAUSTAVLJANJE!!!**

BRODOVI SU **OPREMLJENI** TIM INSTRUMENTOM I SPREMNI ZA **POLIJETANJE!**

SONDAR ĆE KOMANDIRATI!

POLETJET ĆEMO ZA **JEDAN SAT** I STIĆI DO ZEMLJE ZA **420 SATI!**

PET DANA!? OH, ONDA **NE** VRIJEDI, SONDARE! TO JE **KASNO!** MOĆI ĆEŠ POKUPITI **SAMO** NAŠE **OSTATKE!!!**

VRIJEME PROLAZI!
MORAM ZABORAVITI DAN DAREA. IZDAO SAM NAREĐENJA DA NAŠA OBRANA STUPI U AKCIJU! UKRCAVAMO SVEMIRSKA TORPEDA NA BRODOVE...
NUKLEARNIM TORPEDIMA POKUŠAT ĆU SKRENUTI S PRAVCA CRVENI MJESEC!!!
PROVJERITE SVE UREĐAJE!
PORTER BAZI-BOMBARDERI SU KRENULI!!!
PROVJERITE SMJER...
ALI...
ČEKAJTE DA REDI POZIV!
MOŽEMO LI JOŠ NAĆI GA RAČUNATI?
UVJEREN SAM DA JE MRTAV!
NITKO U SVEMIRSKOJ FLOTI ZA MENE NIKAD NIJE OTPISAN!!!
IMAMO 12 TORPEDA DA UNIŠTIMO ASTEROID, IPAK UČINIO BIH SVE DA SPASIM DANA!!!
ZA TO VRIJEME...
DVAPUT JE POVUKAO KONOPAC! ZNAČI, HOĆE GORE!!!
JESI LI STIGAO DO DNA?
NE! OVO JE NEVJEROJATNO VISOKO!
ALI, JEDNA STIJENA JE PRILIČNO BLIZU I NADAM SE...
...DA BISMO MOGLI STATI NA NJU!
O.K.!
SADA SE ZANJIŠIMO!!!
DIGI, ISKORISTI TI TEŽINU!
HOĆEŠ REĆI DA SI AKROBATA, HA?!?
LAKO JE TEBI, TI NISI DEBEO! A JA STALNO UDARAM U OVU KUĆERINU!
SCRAPE
JOŠ MALO PA ĆU SE POKUSATI UHVATITI!
DAJ UJAKU ZNAK DA POPUSTI KONOPAC!
USPIO SAM!

TKO SANJA ELEKTRIČNE OVCE

Roboti su dugo oduševljavali, ali i plašili ljude. Čovjekoliki strojevi natprirodnih sposobnosti mogli su postati i velika opasnost, no pitanje je uopće koliko nas još vremena dijeli od dana kad na ulici nećemo moći razaznati tko je čovjek a tko android.

Riječ robot pojavila se prvi put 1921. godine u drami »R.U.R.« češkog pisca Karela Čapeka, a označavala je umjetno napravljene ljude. Naziv robot potječe od riječi *robota,* što znači rad.

Roboti su, dakle, strojevi koji samostalno rade, visokorazvijeni automati. O njima zapravo možemo govoriti tek nakon razvoja digitalnih kompjutora, iako su se prvi automatski strojevi pojavili već u osamnaestom stoljeću. Pravi razvoj roboti doživljavaju u dvadesetom stoljeću. Počelo je s numeričkom kontrolom procesa, bušenim karticama, da bi danas tvornički roboti imali »glavu« moćnih samoprogramirajućih kompjutora. Posao koji oni kontroliraju i obavljaju mnogo je brži, sigurniji, sveobuhvatniji i jeftiniji nego da ga radi čovjek, ili skupina ljudi. Suvremena industrija je nezamisliva bez robota, a u njihovu broju prednjače najrazvijenije zemlje — Japan, SAD, Njemačka.

Robote su, dakle, izumili pisci znanstvene fantastike koji su potpuno osmislili i njihovu budućnost. Uz temeljne umjetne, programirane automate, zvane roboti, u uporabi su i *androidi* — roboti čovjekova lika (ime je, za svog alkemijom stvorenog čovjeka, prvi spomenuo alkemičar Albertus Magnus 1727), najčešće organskoga porijekla. *Kiborzi,* kibernetski organizmi, dijelom su pravi ljudi, a dijelom strojevi. Najpoznatiji kiborg zacijelo je Robocop.

Masovnijom pojavom robota u proizvodnji, praćenom bombastičnim najavama vizionara o budućim inteligentnim androidima, među ljudima se pojavio strah od novoga neprijatelja, od stvorenja koja su brža, snažnija i inteligentnija i koja bi mogla objaviti rat čovječanstvu. Zato je pisac John Campbell došao na ideju o stvaranju zakona robotike, koji bi bili ugrađeni u mozak robota. Konačno ih je osmislio veliki pisac Isaac Asimov:

1. zakon: robot ne smije ni na koji način povrijediti ljudsko biće, niti svojom neaktivnošću dopustiti da ono bude povrijeđeno.

2. zakon: robot mora poslušati svaku zapovijed ljudskog bića ako ona nije u suprotnosti s Prvim zakonom.

3. zakon: robot mora štititi osobno postojanje (zakon je stvoren jer su vrhunski roboti jako skupi — op.a.) dok to nije u suprotnosti s prva dva zakona.

Nešto poslije Asimov je ovim zakonima dodao još jedan, nulti, općecivilizacijski zakon:

0. zakon: robot mora štititi opstanak čovječanstva.

Danas su roboti još jako, jako daleko od umjetno stvorenih, inteligentnih, čovjekolikih bića. No, genetski inženjering, suvremena medicina (mnogi kažu da su ljudi već danas kiborzi s obzirom na brojne umjetne organe koji se u njih operacijama ugrađuju), samoprogramirajuća superračunala, mikrokompjutorizacija, vrhunska automatizacija procesa, nove slitine i druga čuda tehnike naznačuju budućnost u kojoj na ulici nećemo moći razaznati tko je čovjek, a tko robot, i nisu tako daleko.

ILUSTRACIJA MARIO GALETA

BARUN TRENK

NIKA BEDNJANEC

BARUN TRENK

ZANIMA ME KAKO ĆETE SE SMIJATI BEZ GLAVE!
POŽURITE DA PRIJE NE UMREM OD SMIJEHA!
UMREM LI OD MAČA ILI OD SMIJEHA, BIT ĆU JEDNAKO MRTAV!
BEZOBRAZNO STE VISOKI. NE MOGU VAS DOSEĆI MAČEM!
U REDU! SAGNUT ĆU SE!
UGPUT ĆU UBRATI OVAJ CVIJET!
TO JE ZA VAS, GOSPOĐO!
OPET KUKAVIČKI UZMIČETE!
STIDITE SE! IZ OZBILJNOG STRIPA PRAVITE KOMEDIJU!
TRAGEDIJE PROLAZE LOŠE NA TRŽIŠTU!
SJETIO SAM SE DA NEMAM NOVACA ZA POGREBNE TROŠKOVE!
OPROSTITE, GROFE, NISAM VAS UPOZORIO NA OVU TURISTIČKU PRIVLAČNOST IZA SEBE!
JESTE LI OZLIJEĐENI?
JA NISAM, ALI VAŠ SUPRUG ŽELI POPITI SVU VODU I ISUŠITI MOČVARU!
NISAM ZNAO DA VOLI PODVODNI RIBOLOV!
GLE! NOVI MODNI KRIK!
OVO JE REX-REGA-REGNUM ŽABOKREČINE!
NA DNU BARE DONIO SAM JEDNU ZNAČAJNU ODLUKU!

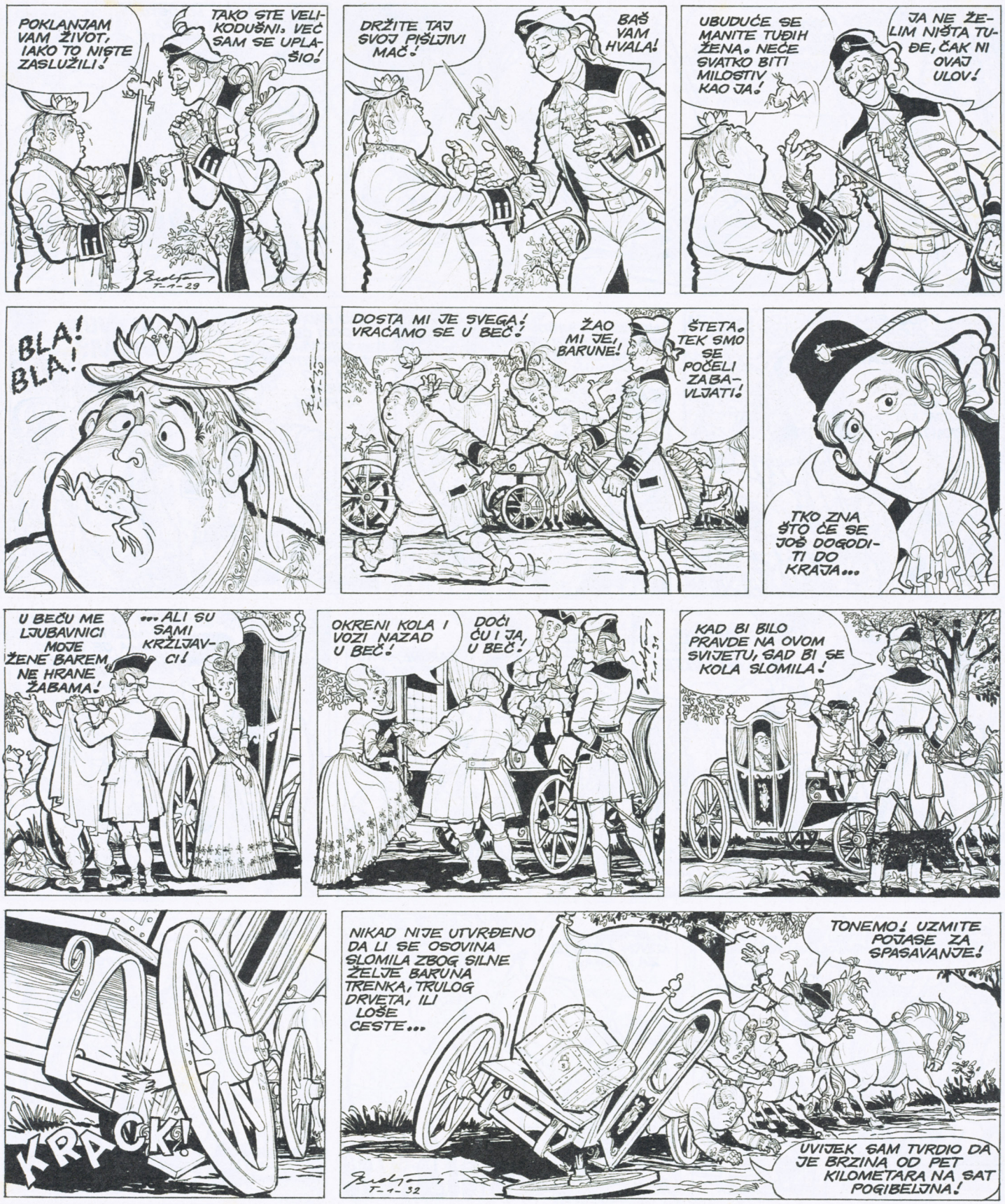
POKLANJAM VAM ŽIVOT, IAKO TO NIŠTE ZASLUŽILI!
TAKO STE VELIKODUŠNI. VEĆ SAM SE UPLAŠIO!
T-1-29
DRŽITE TAJ SVOJ PIŠLJIVI MAČ!
BAŠ VAM HVALA!
UBUDUĆE SE MANITE TUĐIH ŽENA. NEĆE SVATKO BITI MILOSTIV KAO JA!
JA NE ŽELIM NIŠTA TUĐE, ČAK NI OVAJ ULOV!
BLA! BLA!
T-1-30
DOSTA MI JE SVEGA! VRAĆAMO SE U BEČ!
ŽAO MI JE, BARUNE!
ŠTETA. TEK SMO SE POČELI ZABAVLJATI!
TKO ZNA ŠTO ĆE SE JOŠ DOGODITI DO KRAJA...
U BEČU ME LJUBAVNICI MOJE ŽENE BAREM NE HRANE ŽABAMA!
...ALI SU SAMI KRŽLJAVCI!
OKRENI KOLA I VOZI NAZAD U BEČ!
DOĆI ĆU I JA U BEČ!
T-1-31
KAD BI BILO PRAVDE NA OVOM SVIJETU, SAD BI SE KOLA SLOMILA!
KRAC-CK!
NIKAD NIJE UTVRĐENO DA LI SE OSOVINA SLOMILA ZBOG SILNE ŽELJE BARUNA TRENKA, TRULOG DRVETA, ILI LOŠE CESTE...
TONEMO! UZMITE POJASE ZA SPASAVANJE!
UVIJEK SAM TVRDIO DA JE BRZINA OD PET KILOMETARA NA SAT POGIBELJNA!
T-1-32

BARUN TRENK

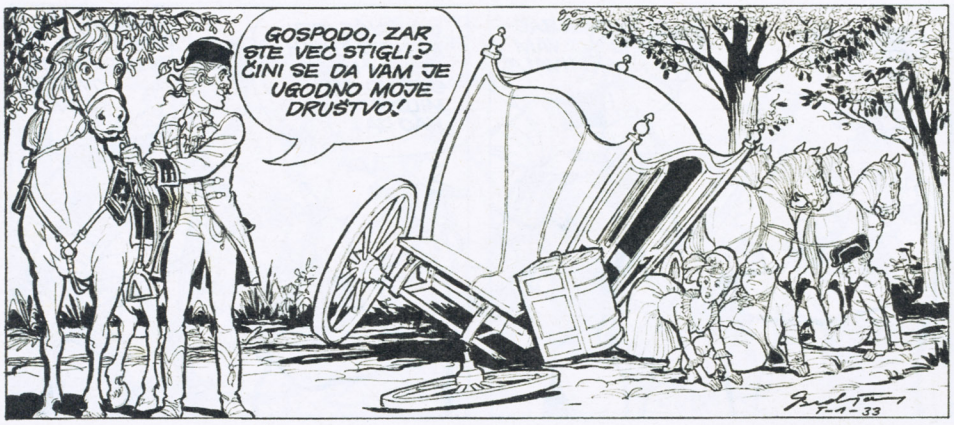
GOSPODO, ZAR STE VEĆ STIGLI? ČINI SE DA VAM JE UGODNO MOJE DRUŠTVO!

VAŠA MILOSTI, OVO NE MOGU POPRAVITI!
DA ZOVEMO SERVISNU SLUŽBU?

NEMA PROBLEMA. MOJ JE DVORAC SAMO DESETAK KILOMETARA ODAVDE. BIT ĆETE MOJI GOSTI DOK TO MOJ MAJSTOR NE POPRAVI!
GAZDA SMIŠLJA NOVI ŠTOS!

NE ŽELIM NIŠTA OD VAS. RADIJE ĆU CRKNUTI OVDJE U ŠUMI!

KAD PADNE NOĆ DOĆI ĆE VUKOVI I POPAPATI VAS KAO CRVENKAPICU!
VU...VU... VUKOVI?...

OSTAJE MI DA VAM KAŽEM ZBOGOM I VUKOVIMA ZAŽELIM DOBAR TEK!
BARUNE, ČEKAJTE! STANITE!

UPALILO JE!
BARUNE, OPROSTITE MI! VIŠE NEĆU BITI LJUBOMORAN, SAMO ME NE OSTAVLJAJTE!

ZNAM DA STE HRABRI I NE MOLITE ZA SEBE. VAMA JE VAŽNO DA GROFICA BUDE NA SIGURNOM!

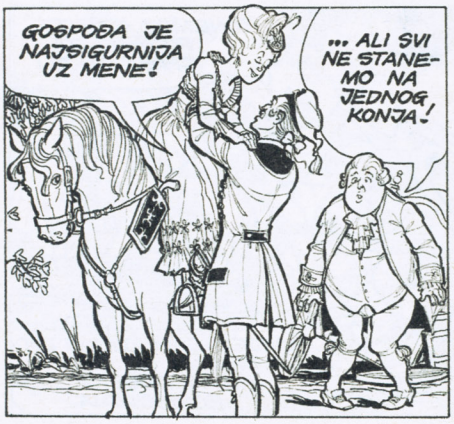
GOSPOĐA JE NAJSIGURNIJA UZ MENE!
... ALI SVI NE STANEMO NA JEDNOG KONJA!

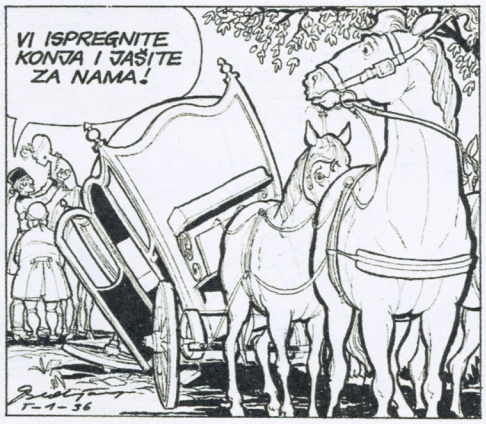
VI ISPREGNITE KONJA I JAŠITE ZA NAMA!

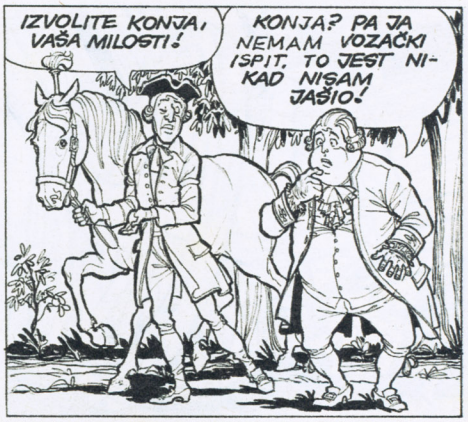
IZVOLITE KONJA, VAŠA MILOSTI!
KONJA? PA JA NEMAM VOZAČKI ISPIT, TO JEST NIKAD NISAM JAŠIO!

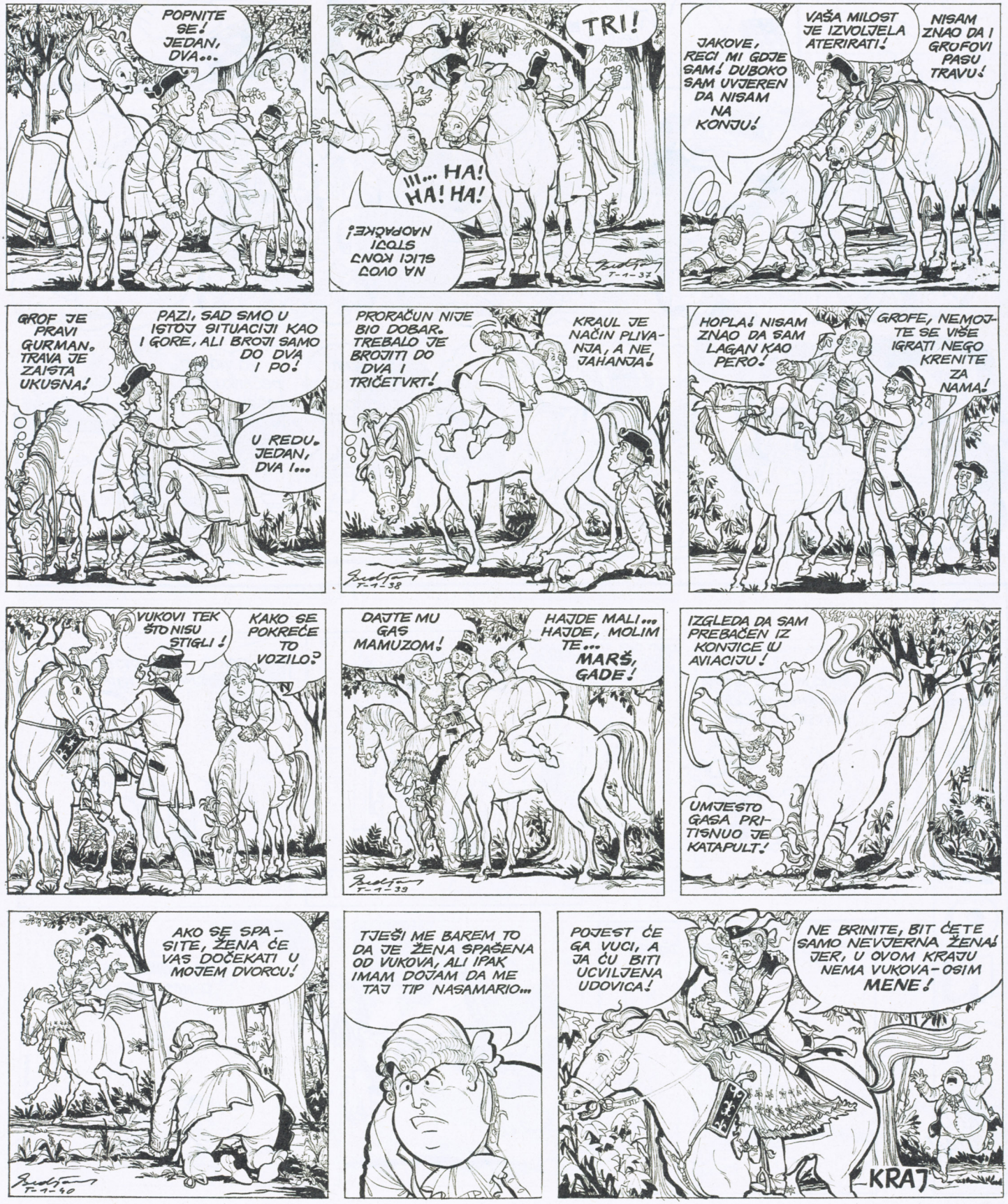
POPNITE SE! JEDAN, DVA...
TRI!
!!!... HA! HA! HA!
NA OVOJ SLICI KONJ STOJI NAOPAČKE!
T-1-37
JAKOVE, RECI MI GDJE SAM! DUBOKO SAM UVJEREN DA NISAM NA KONJU!
VAŠA MILOST JE IZVOLJELA ATERIRATI!
NISAM ZNAO DA I GROFOVI PASU TRAVU!
GROF JE PRAVI GURMAN. TRAVA JE ZAISTA UKUSNA!
PAZI, SAD SMO U ISTOJ SITUACIJI KAO I GORE, ALI BROJI SAMO DO DVA I PO!
U REDU. JEDAN, DVA!...
PRORAČUN NIJE BIO DOBAR. TREBALO JE BROJITI DO DVA I TRIČETVRT!
KRAUL JE NAČIN PLIVANJA, A NE JAHANJA!
T-1-38
HOPLA! NISAM ZNAO DA SAM LAGAN KAO PERO!
GROFE, NEMOJTE SE VIŠE IGRATI NEGO KRENITE ZA NAMA!
VUKOVI TEK ŠTO NISU STIGLI!
KAKO SE POKREĆE TO VOZILO?
DAJTE MU GAS MAMUZOM!
HAJDE MALI... HAJDE, MOLIM TE... MARŠ, GADE!
T-1-39
IZGLEDA DA SAM PREBAČEN IZ KONJICE U AVIACIJU!
UMJESTO GASA PRITISNUO JE KATAPULT!
AKO SE SPASITE, ŽENA ĆE VAS DOČEKATI U MOJEM DVORCU!
T-1-40
TJEŠI ME BAREM TO DA JE ŽENA SPAŠENA OD VUKOVA, ALI IPAK IMAM DOJAM DA ME TAJ TIP NASAMARIO...
POJEST ĆE GA VUCI, A JA ĆU BITI UCVILJENA UDOVICA!
NE BRINITE, BIT ĆETE SAMO NEVJERNA ŽENA! JER, U OVOM KRAJU NEMA VUKOVA - OSIM MENE!
KRAJ

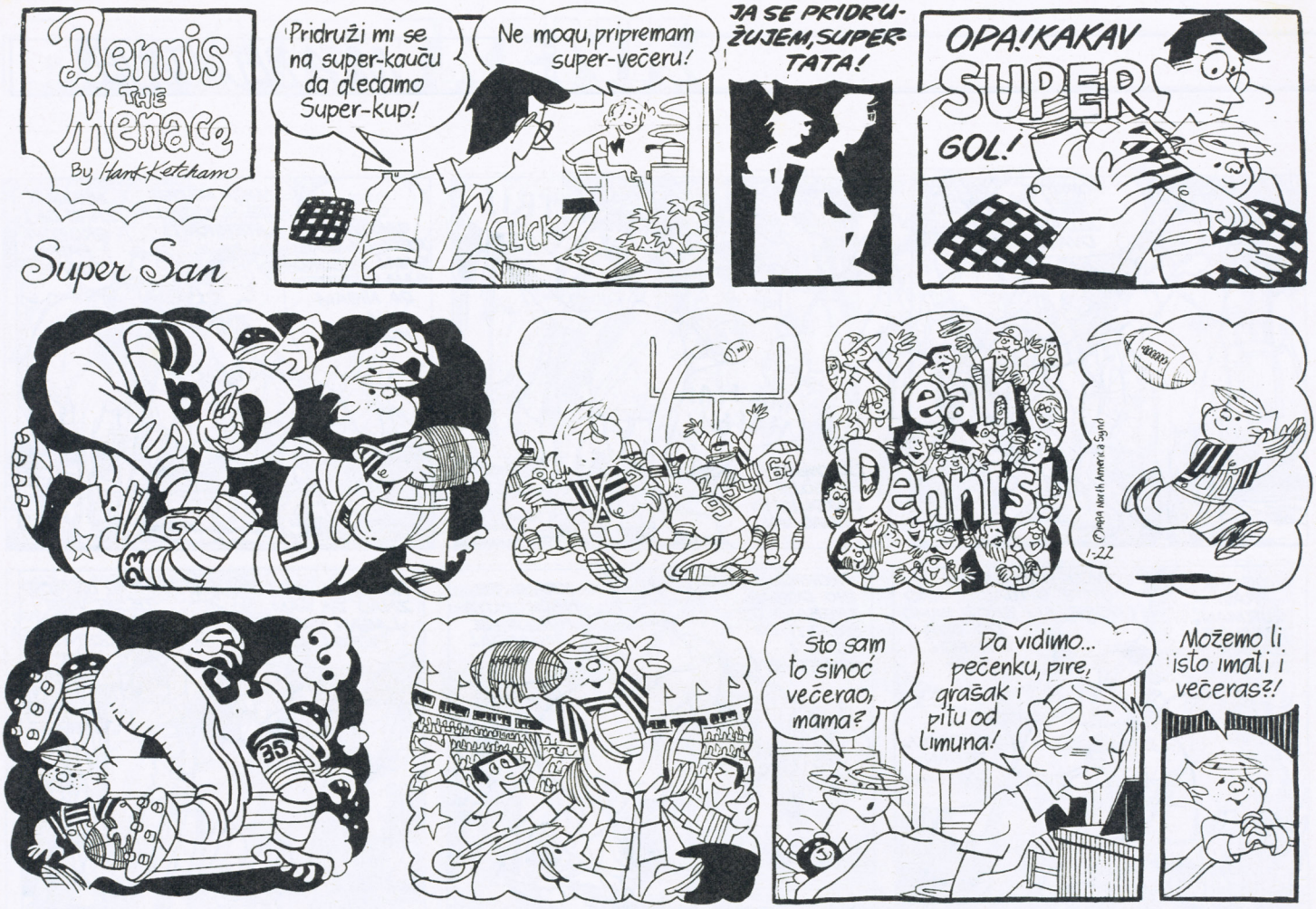

SALOMON

DARKO MACAN

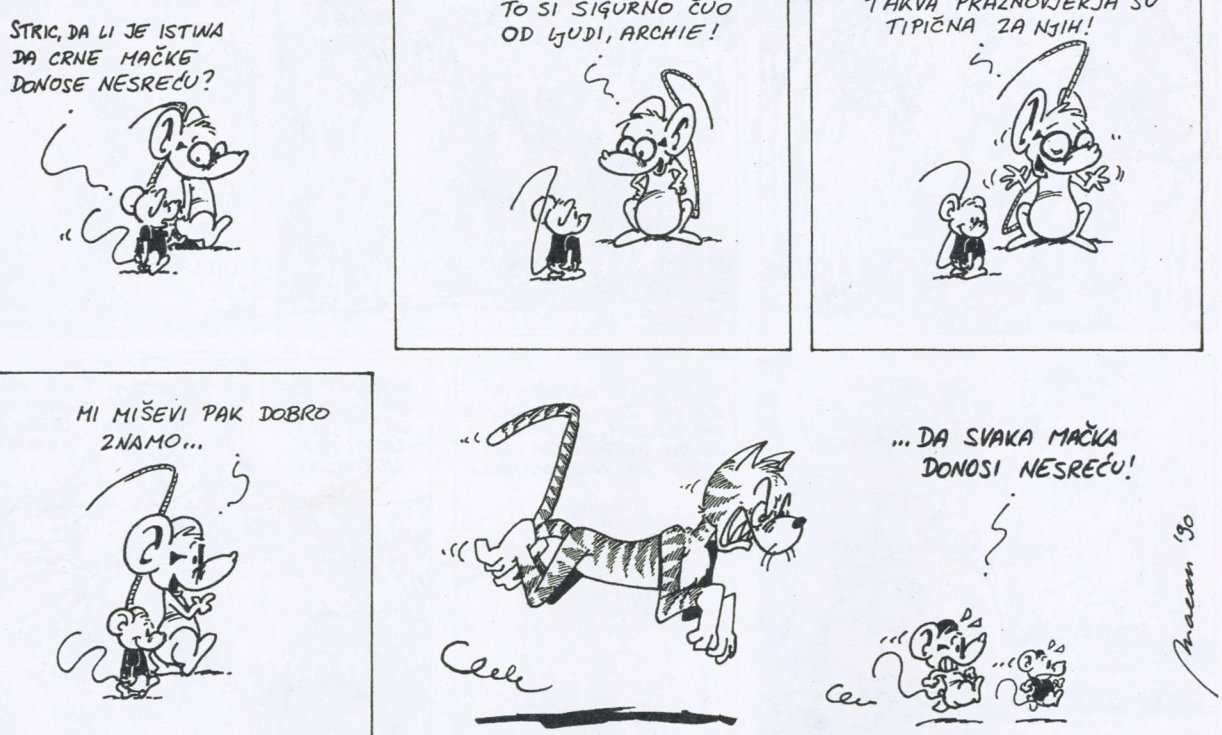

6.

PATULJAK NOSKO

SCENARIJ: *NORBERT NEUGEBAUER* **CRTEŽ:** *WALTER NEUGEBAUER*

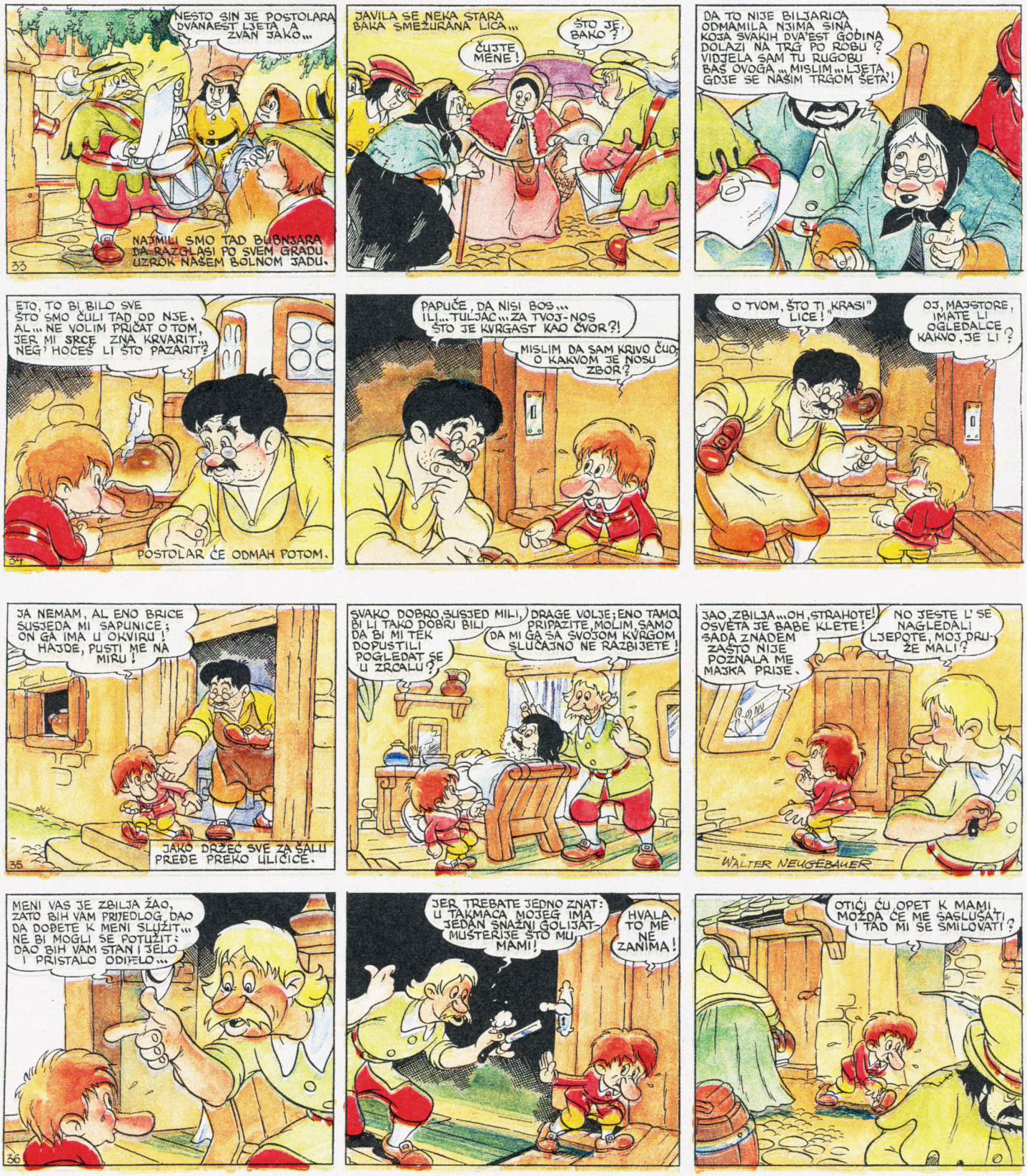

TEŽAK DAN OBITELJI PILGRIM

MIROSLAV ZUBOVIĆ

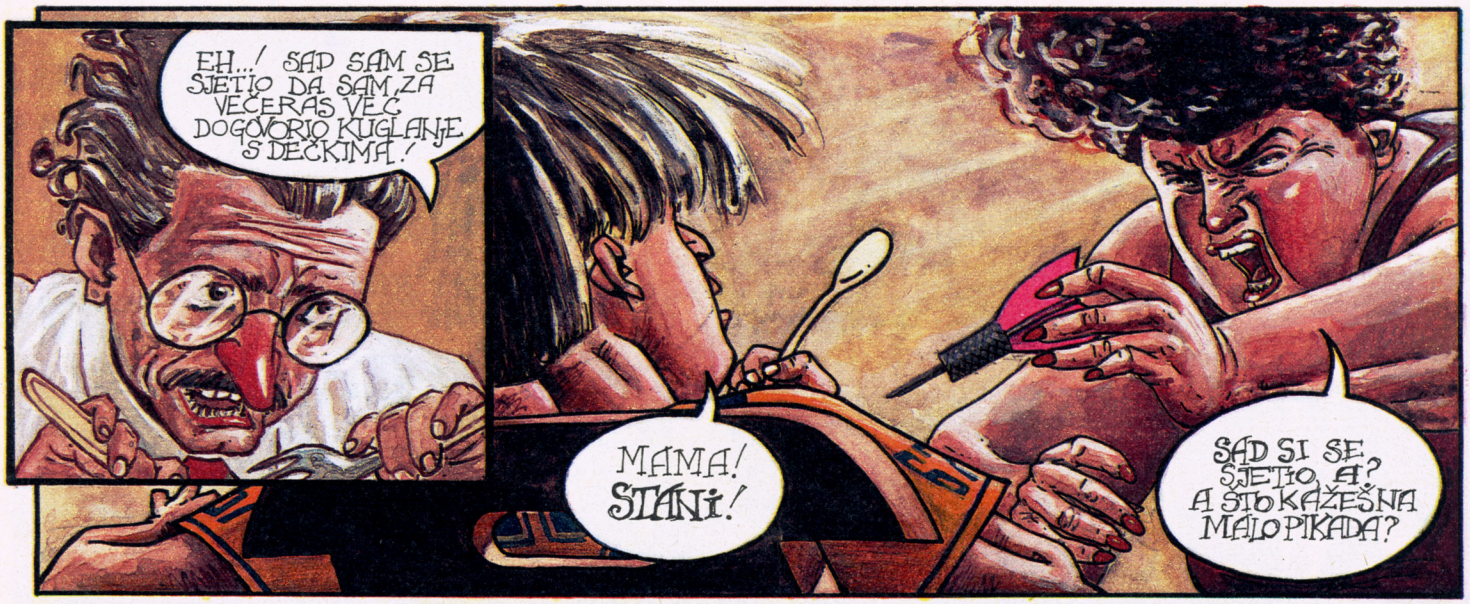
EH...! SAD SAM SE SJETIO DA SAM ZA VEČERAS VEĆ DOGOVORIO KUGLANJE S DEČKIMA!
MAMA! STANI!
SAD SI SE SJETIO, A? A ŠTO KAŽEŠ NA MALO PIKADA?

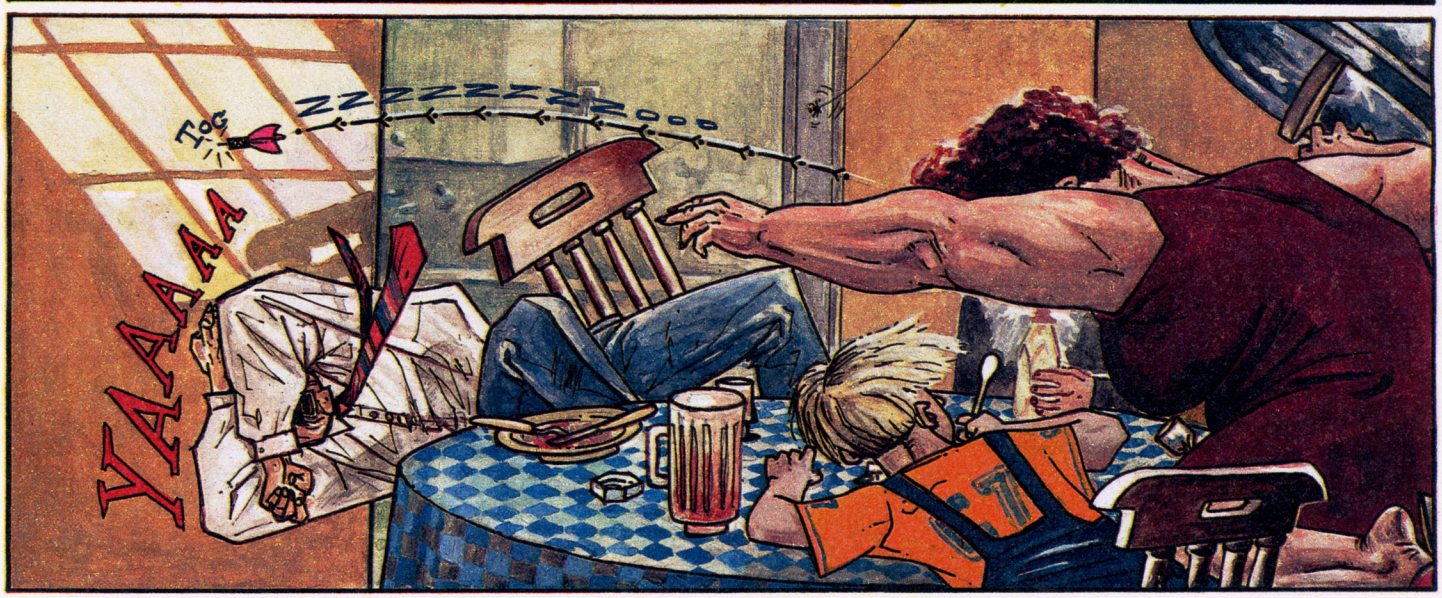
ZZZZZZZZZooo
TOG
YAAAAA

DA SE NISI UPLEO U MOJ ŽIVOT I PREKINUO MOJU KARIJERU, POSTALA BIH SLAVNA PRIMADONA!
!?!
OVA VEČER MI PUNO ZNAČI!
NASTUPA MOJA STARA PRIJATELJICA! ZAJEDNO SMO VJEŽBALE VISOKI CE!

----- ----- !
PIF

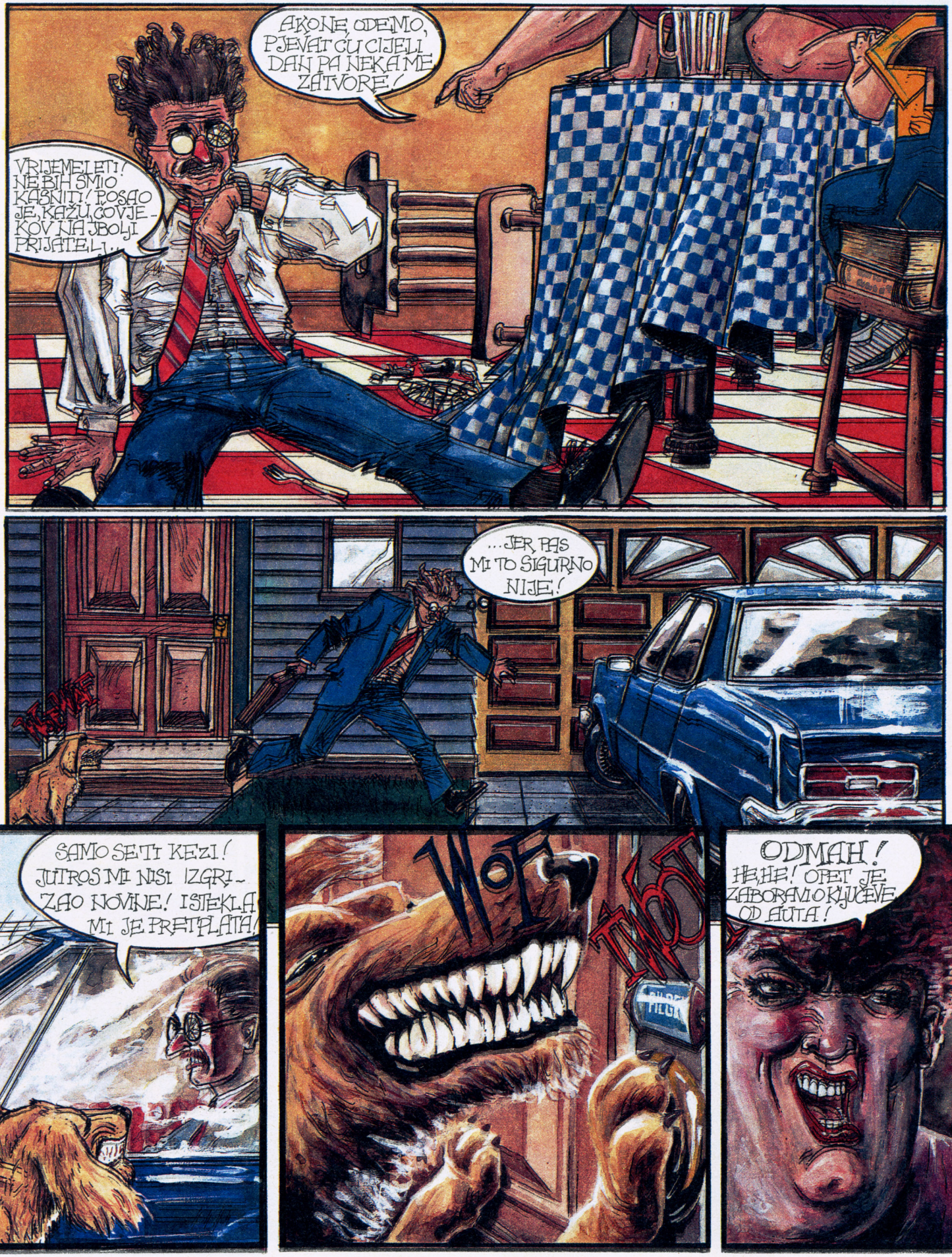
AKO NE, ODEMO, PJEVAT ĆU CIJELI DAN PA NEKA ME ZATVORE!
VRIJEME LETI! NE BIH SMIO KASNITI! POSAO JE, KAŽU, ČOVJEKOV NAJBOLJI PRIJATELJ...
...JER, PAS MI TO SIGURNO NIJE!
SAMO SE TI KEZI! JUTROS MI NISI IZGRIZAO NOVINE! ISTEKLA MI JE PRETPLATA!
WOF
ODMAH! HE,HE! OPET JE ZABORAVIO KLJUČEVE OD AUTA!

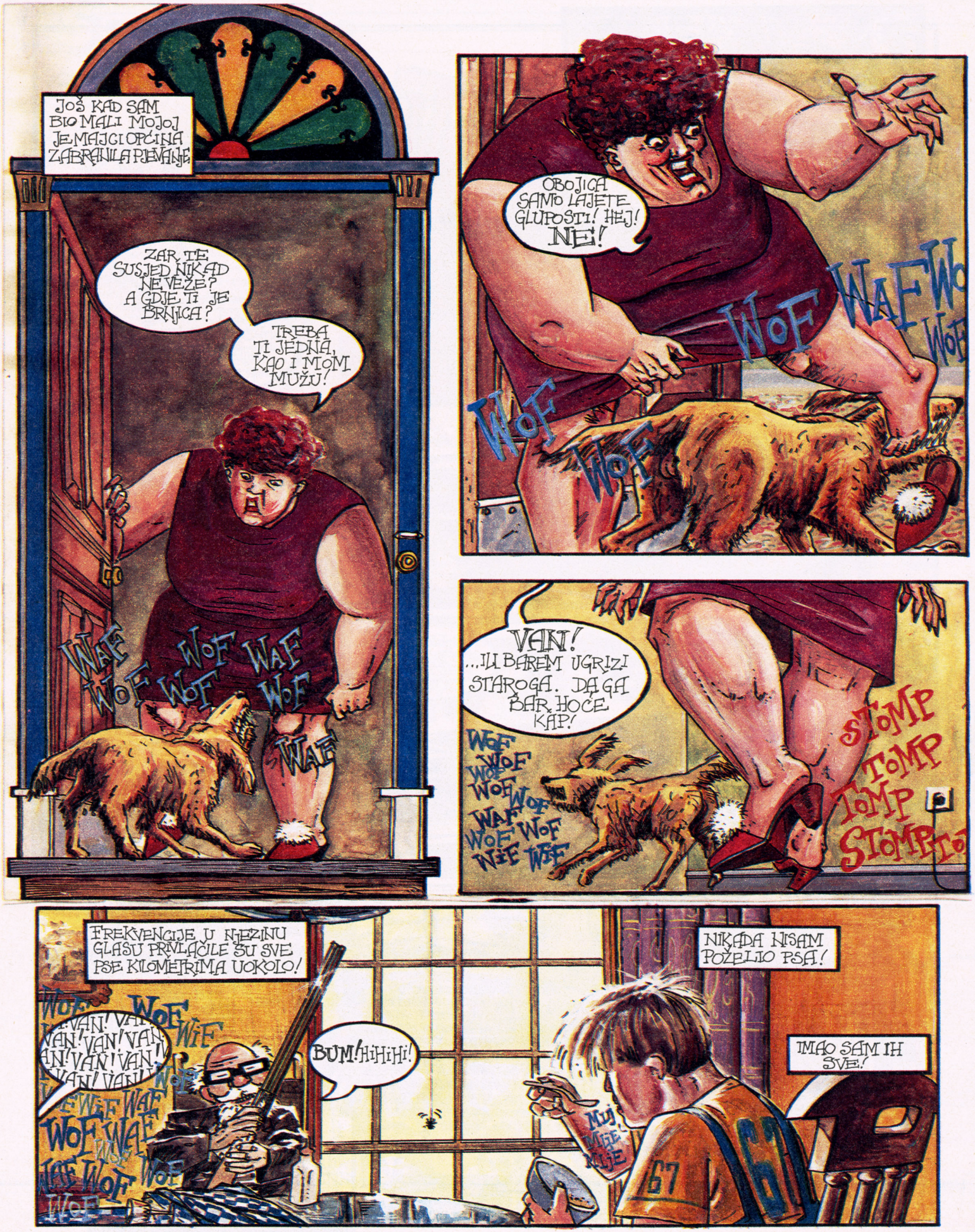
JOŠ KAD SAM BIO MALI MOJOJ JE MAJCI OPĆINA ZABRANILA PJEVANJE
ZAR TE SUSJED NIKAD NE VEŽE? A GDJE TI JE BRNJICA?
TREBA TI JEDNA, KAO I MOM MUŽU!
WAF WOF WOF WAF WOF WOF WOF WAF
OBOJICA SAMO LAJETE GLUPOSTI! HEJ! NE!
WOF WAF WOF WOF WOF
VAN! ...ILI BAREM UGRIZI STAROGA. DAGA BAR HOĆE KAP!
WOF WOF WOF WOF WAF WOF WOF WIF WIF
STOMP TOMP TOMP STOMP
FREKVENCIJE U NJEZINU GLASU PRIVLAČILE SU SVE PSE KILOMETRIMA UOKOLO!
WOF WIF WAF WOF WAF WOF WOF
BUM! HIHIHI!
NIKADA NISAM POŽELIO PSA!
IMAO SAM IH SVE!
MUJ MIJE MIJE
67

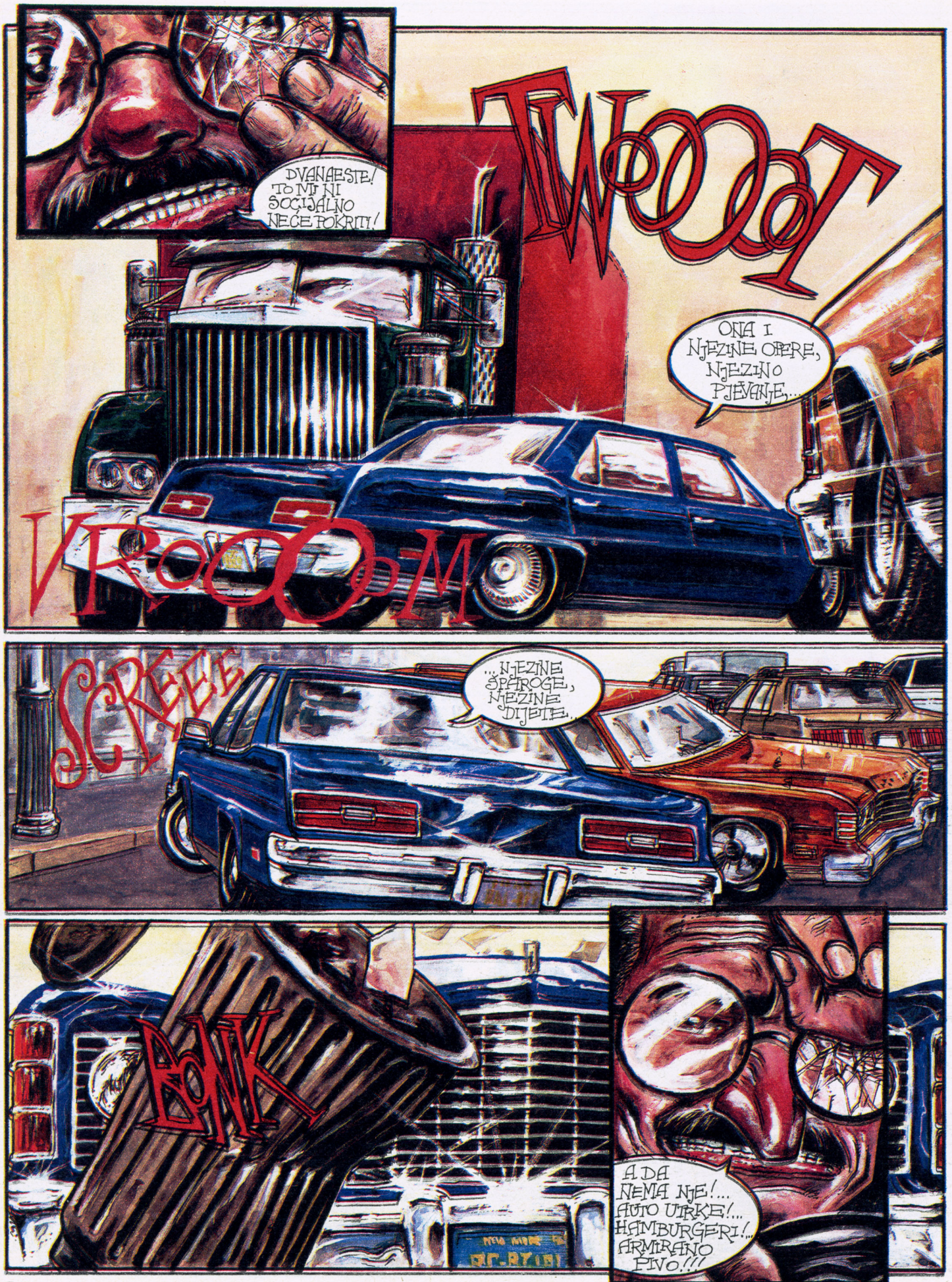
DVANAESTE! TO MI NI SOCIJALNO NEĆE POKRITI!
TWOOOT
ONA I NJEZINE OBJERE, NJEZINO PJEVANJE...
VROOOOM
SCREEE
...NJEZINE ŠPAROGE, NJEZINE DIJETE...
BONK
A DA NEMA NJE!... AUTO UTRKE!... HAMBURGERI!... ARMIRANO PIVO!!!

SVI U VODU

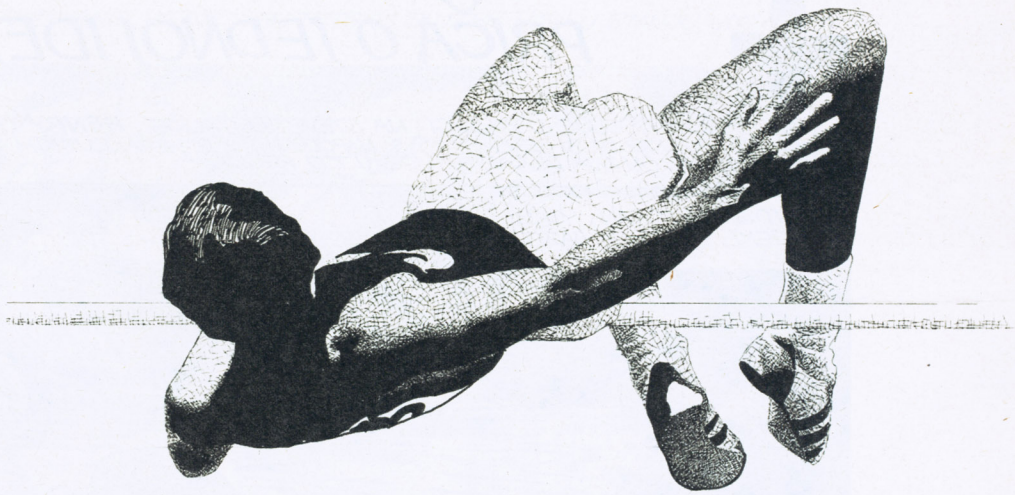

Hrvatska ime vaterpolskog europskog prvaka. Splitski »Jadran-Koteks« ove je godine najbolji u Europi. Prijašnjih sezona taj laskavi trofej pripao je »Mladosti« iz Zagreba. Tko je te slavodobitnike uopće učio osnovama vaterpola?

Ovo je priča o vaterpolskoj školi »Zagreb«. Školi koja djeluje više od dva desetljeća. Stvorila je Šimenca, Paškvalina, Miškulina...

Voditelj vaterpolske škole »Zagreb« je Duško Baždar, njegovi pomoćnici su Robertino Bilobrk i Igor Bokor. Svaki dan, osim vikenda, na plivalištu SRC »Mladost« priređuju se treninzi za mlade vaterpoliste. Tri su dnevna termina: ujutro od 7.30 do 10.30, poslijepodne od 14.15 do 15.30, te navečer od 17.30 do 19 sati. Mjesta još ima. Tko želi igrati vaterpolo, neka se javi prije treninga gospodinu Dušku Baždaru.

To nije sve. U sklopu iste škole na plivalištu »Šalata« održavaju se slični programi za mlade željne igre. Voditelji su treneri Vlado Hrestak i Bruno Ris. Treninzi se održavaju u gotovo svim terminima. Uskoro se može očekivati i ponovno otvaranje vaterpolske škole za djevojčice. Inicijator je Duško Baždar, a mi ćemo tek spomenuti: u Zagrebu se, ne tako davno, igrao dobar ženski vaterpolo.

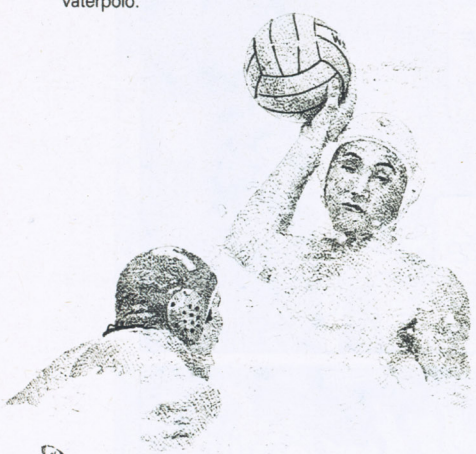

FOSBURY JE POVIJEST

Gledatelji su napeto očekivali finale natjecanja u skoku uvis, na Olimpijskim igrama u Meksiku 1968. godine. Dick Fosbury se zaletio, napravio luk prema letvici na visini od 2 metra i 24 centimetra. Svi su napeto gledali. Uslijedio je skok i...

Malo tko je vjerovao svojim očima. Mladi Amerikanac preletio je ljestvicu, no to nije bilo razlogom posvemašnjeg iznenađenja. Fosbury je skočio prema ljestvici okrenut leđima i preletio je. Bio je to prvi takav skok u povijesti. Dotad su svi skakali s malo većim zaletom, a skokom preko ljestvice atletičar bi najprije prebacio noge, potom tijelo.

To je najkraći opis događaja na Olimpijskim igrama u Meksiku 1968. godine, događaja koji su prozvali revolucionarnim.

Senzacionalna tehnika kojom je počeo skakati Dick Fosbury ubrzo se raširila atletskim svijetom. »Treba li uopće priznati takav način skakanja?«, pitali su se stručnjaci, športaši i novinari.

Čudnovati »Fosbury-skok« napokon je priznat. Novine su pisale: »Zlatna medalja koju je osvojio mladi Amerikanac ostat će zapamćena u povijesti kao jedan od najvećih zaokreta u modernom športu...« A tako je malo nedostajalo da se skok čak i ne prizna.

Žarko Susić, vrsni poznavalac atletike, novinar i bivši trener, veli:

Da je taj skok bio prvi put viđen na nekom drugom natjecanju, a ne na Olimpijskim igrama, gotovo je sigurno da bi bio poništen. Svojedobno su Španjolci »izmislili« poseban način bacanja koplja. Njihovi hici, koji su sličili vitlanju lasom, premašivali su dotadašnje daljine. No, ubrzo je uslijedila zabrana. A da su to uveli na OI, tko zna...

Fosbury je, eto, imao i sreće.

CARL BOJE ZLATA

ILUSTRACIJA THOMIR TIKULIN

Carla Lewisa smatraju najboljim atletičarem svih vremena. Vlasnik šest zlatnih olimpijskih medalja (četiri s Igara u Los Angelesu 1982. i dvije iz Seoula 1986. godine), marljivo se priprema i za Barcelonu. Trenutno drži dva svjetska rekorda: sa sastavom Santa Monice najbolji je na svijetu u disciplini 4 × 100 metara, te najbrži na 100 metara s rezultatom 9.86 sekundi, postignutom na lanjskom SP u Tokiju u rujnu.

Lewis, koji je već punih deset godina u vrhu svjetske atletike, ne gubi snagu. Iako mu je već 30 godina za leđima, u OI u Barceloni još vidi svoju veliku priliku za potvrđivanje.

Za Barcelonu se posebno priprema. Ne želi olako rasprodavati svoj ugled:

»Iako sam malo i ostario, vidim sebe kao rekordera. Smatram da će se, unatoč dosadašnjim fantastičnim rezultatima, još pomicati granica svjetskih rekorda na 100 i 200 metara. Ne isključujem ni nove rekorde u skoku udalj. Jer, rekord Mikea Powela od 8.95 metara moguće je dostići. Vjerujem da mogu preskočiti tu daljinu još mnogo, mnogo puta. Nekako predosjećam da bih tu daljinu mogao preskočiti i prije OI.«

Lewis je, dakle, još gladan rekorda.

CRVENI

PRIČA O JEDNOJ IDEJI

LIPANJ 1859. NEGDJE U RAVNICI, NA SJEVERU ITALIJE, **HENRY DUNANT** ŠVICARSKI TRGOVAC IZ ŽENEVE, PUTUJE DA BI SE SASTAO S' NAPOLEONOM III, FRANCUSKIM CAREM, S KOJIM ŽELI RAZGOVARATI O POSLOVIMA. ON ZNA DA CAR RATUJE U TOJ REGIJI.

POLJANA SE PRETVORILA U BOJNO POLJE. PRED UŽASNUTIM **DUNANT**OVIM OČIMA FRANCUSKA I AUSTRIJSKA VOJSKA I NJIHOVI SAVEZNICI SUDARAJU SE U KRVAVIM OKRŠAJIMA.

NAVEČER, NA BOJNOM POLJU OSTALE SU SAMO TISUĆE MRTVIH, UMIRUĆIH I RANJENIH.

K R Ž

PREOPTEREĆENE I LOŠE ORGANIZIRANE, VOJNE SANITETSKE SLUŽBE NISU U STANJU UDOVOLJITI ZADATKU...

POTRESEN, DUNANT ZABORAVLJA SVRHU SVOG PUTA I IMPROVIZIRA POMOĆ. JEDNA CRKVA U SELU CASTIGLIONE PRETVORENA JE U BOLNICU.

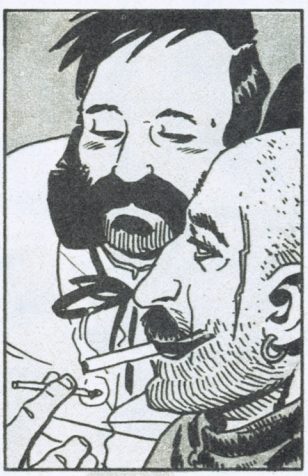

ČAK PRIMA I PORUKE ZA PORODICE ŽRTAVA

PO POVRATKU U ŽENEVU, DUNANT NE ZABORAVLJA

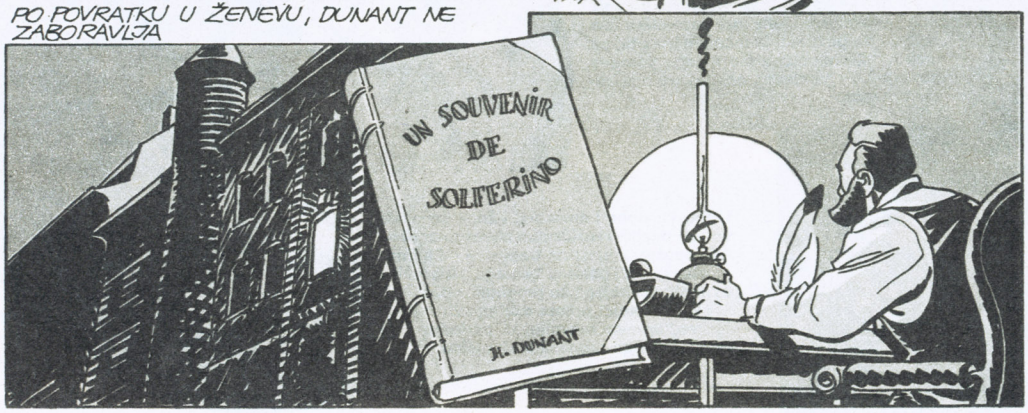

SVOJE ISKUSTVO BILJEŽI U KNJIZI OBJAVLJENOJ 1862. NA KRAJU KNJIGE DAO JE DVA PRIJEDLOGA:

* OSNOVATI U SVAKOJ ZEMLJI DOBROVOLJNA DRUŠTVA KOJA ĆE SE BRINUTI ZA RANJENE IZ RATA.
* ISHODITI TAKAV STATUS DA ČLANOVI DRUŠTVA BUDU ZAŠTIĆENI.

OVA KNJIGA JE IMALA VELIK USPJEH.

JEDNA IDEJA BILA JE ROĐENA.

ŠMINKA IZ DAVNINA (I)

Od najranijeg doba ljudi su bojili i ukrašavali lica. No isprva to nisu radili da se uljepšaju, nego da otjeraju zle sile.

U primitivnim plemenima, obojena su bila samo lica muškaraca. Živjeli su u strahu od demona koji bi ih mogli napasti i učiniti im nešto nažao dok love. Lica su mazali i šarali na najneobičniji način, da ih zli duhovi pod takvim krinkama ne prepoznaju. S druge strane, žene su ostajale u sigurnosti sela, pa im šminka nije trebala.

Mnogo stoljeća poslije, taština je zamijenila strah kao razlog za ukrašavanje. Sjevernoamerička indijanska plemena provodila su sate i sate bojeći lica. Pleme Maya u Srednjoj Americi tetoviralo je tijela plemenskim znakovima.

No tek su drevni Egipćani razvili tetoviranje do razine pravoga umijeća. Kožu su probijali oštrim iglama s bojom na vrhu. Tetoviranje se od Egipta proširilo do Grčke, Arabije, Azije i Japana. U mnogim dijelovima Azije tetoviranje je imalo vjersko značenje, dok su ga Japanci držali vrlo privlačnim.

U starih Egipćana šminka je služila i kao zaštita od sunca. Boja za oči sadržavala je i sredstvo protiv sušenja kože. Kraljica Kleopatra bojila je obrve i trepavice u crno, gornje kapke u tamnoplavo, a donje u svijetlozeleno. Današnja kozmetika ima zadaću da povrati mladenačku ljepotu, pa možda nije neobično što mnogo pomada potječe od egipatskog običaja mumificiranja mrtvaca.

U rimsko doba i muškarci i žene šminkali su lica bijelim i ružičastim nijansama. Nisu bile neobične umjetne trepavice od krzna, sjenila za oči i parfemi teškoga mirisa. Neki Rimljanin kojega su progonili, požalio je svoju naklonost prema osebujnom mirisu. Naime, upravo zahvaljujući parfemu progonitelji su ga pronašli u skrovištu.

NASTAVLJA SE...

VJEČNI SUŽANJ KAMENA

Kazna namijenjena Sizifu bila je strašna: Zeus ga je osudio da kamen gura, gura, gura... Kamo sreće da Sizifov posao poznajemo samo iz antičkih mitova!

Za Sizifov posao bez sumnje ste čuli, no jeste li se ikad upitali tko je bio Sizif? Prvi spomen njegova imena nalazimo u Homerovoj »Odiseji«, među opisima carstva sjenā: »Ondje i Sizifa vidjeh gdje žestokih muka se muči, rukama obadvjema gromoradni mičući kamen/rukama on se mnogo i nogama napinjuć tura/kamen na brijeg gore, i kada ga hoće prebacit/ brijegu preko vrhunca, težina pogna ga natrag/nizbrdo u taj se par skotrlja hridina grdna./Onda se napreže opet i tura, iz svih mu uda/izvire znoj i prah se nad glavom njegovom diže.«

Sizif je bio osnivač i prvi kralj Korinta, najmudriji i najlukaviji od svih ljudi. Smio je pristupiti stolu bogova, ali je tu počast iskorištavao i odavao ljudima božanske tajne.

Zeus ga stoga osudi na žalosni život u svijetu tame. Kad je po njega došao crni bog smrti Tanat, Sizif mu spretno izmače, veza ga i zatvori u željeznu bačvu. Dok je bog bio okovan, na svijetu nitko nije umirao. Ljutiti Zeus pošalje boga rata Aresa da oslobodi Tanata. Bog smrti nato zgrabi Sizifovu dušu i odmah je odnese u podzemni svijet. Sizif se znao snaći u svakoj neprilici, te na prijevaru izađe i nastavi živjeti kako je najbolje umio.

Ta drzovitost raspali Zeusa. On opet pošalje Tanata koji ščepa Sizifa baš pri ručku i ugrabi mu dušu. Ovaj put se Sizif nije izvukao. Zeus ga primjerno kazni: da valja golem kamen uzbrdo. Kad bi ga dovaljao do vrha, kamen bi se prevalio i opet skotrljao u nizinu, te tako zauvijek.

Odatle uzrečica »Sizifov posao« za svaki zamoran, besplodan, težak i uzaludan rad bez smisla i svrhe. Kamo sreće da ga poznajemo samo iz antičkih mitova!

BRANIMIR KOZLINA

ILUSTRACIJA RADOVAN DEVLIĆ

SUZE LIJU SVETE OČI

Kajanje Marije Magdalene silinom je bilo jednako veličini njenih grijeha. Prema pisanju evanđelista, toliko je plakala da je suzama Kristu oprala noge. Potom ih osušila kosom i namazala pomašću - iz posude valjda nalik onoj što ju je u njenoj ruci naslikao Jan van Scorel.

Marija Magdalena, jedna od najpoznatijih žena što ih spominje Biblija, nema, kao što se to na prvi pogled čini, dva imena. Njeno je ime Marija, a rodom je iz sela Magdale. Slično je s njenim čuvenim suvremenikom Judom Iskariotskim koji je bio iz mjesta Kariot. Donekle je taj način nadijevanja imena prema mjestu rođenja ili djelovanja očit i kod Isusa. On je ranu mladost proveo u mjestu Nazaret, pa su ga neki poslije zvali Isusom Nazarećaninom.

Priča o Mariji nije baš jednostavna. Prema pisanju nekih evanđelista nije posve izvjesno je li ona sestra Marte i Lazara iz Betanije ili je jedna od žena koje su pratile Isusa za njegova propovijedanja. No, to su pitanja kojima se bave bibličari, a nama je uglavnom poznata kao velika grešnica koja se oslobodila grijeha svojom vjerom u Krista. O prirodi grijeha ima manje neizvjesnosti, a njena kasnija velika popularnost uzrokovana je time što se mnogi grešnik mogao ponadati da će biti spašen. Naime, čovjek može griješiti — a kroz svu povijest se to itekako radilo — pa da ipak ne bude osobito strogo kažnjen.

Selo Magdala na obali je Genezaretskog jezera — i kroz njega protječe rijeka Jordan, na svom putu od izvora na visokim libanonskim planinama do Mrtvog mora. Selo je čak 208 metara ispod razine Sredozemnog mora — a u susjedstvu mu je bogati grad Kafarnaum.

Put se uspinja na obronke planine Tabor, dotiče Kanu Galilejsku, mimoilazi Nazaret, prolazi brdovitom Samarijom i ulazi sa sjevera u Jeruzalem. Svim tim krajevima prolazio je propovijedajući i čineći čuda Isus Krist.

Slijedila ga je junakinja ove kratke priče.

Mnogo je za života putovao i Jan van Scorel. U krajnje nemirna vremena, kad su Turci vladali Sredozemljem, posjetio je otoke Kretu i Cipar, a bio je i u Jeruzalemu. Ali za njegovo slikarstvo ipak je bio presudan susret sa sunčanom Italijom, s Venecijom i Rimom. Tamo je tada u punom zamahu bila renesansa o kojoj u Scorelovoj domovini Nizozemskoj nisu previše znali. Oni su crtali na svoj sjevernjački način, zabavljeni manje-više istim temama (religijskim), ali na podlozi drukčijeg života. No, Scorel je uzeo ponešto od svakoga, pa je preciznost kojom je crtao odjeću, drvo s desne strane ili oblake i šumu s lijeve, posve u duhu sjevera, dok su boje, svjetla i put bivše grešnice posve pod utjecajem juga.

Prvi susret Marije i Isusa zbio se ovako: Isus je izliječio Mariju i iz nje »bijaše izašlo sedam zlih duhova«. No, možda je to ipak bio drugi susret, jer pisci evanđelja spominju da je ona toliko plakala da je suzama oprala Isusu noge. Otirala ih je potom svojom kosom, ljubila i mazala pomašću. Danas bismo rekli — kremom. Učenici su se malko pobunili zbog rasipnosti i takva trošenja dragocjene pomasti. Vrijedno je navesti što im je Isus odvratio: »Zašto dosađujete ovoj ženi? Ovo je djelo ljubavi prema meni. Zaista, kažem vam, gdje se god bude — na svijetu — propovijedala Radosna vijest, kazat će se, njoj na uspomenu, i ono što ona učini.«

U Scorelovo vrijeme nije uopće bilo potrebno napisati pod sliku tko je na njoj naslikan, jer je svatko znao da jedino Marija Magdalena smije držati u ruci skupocjenu posudu od alabastera. U njoj je, dakako, pomast. Ponekad joj posudu pridržava anđeo. U pravilu, osim posudice Mariju je moguće prepoznati po naglašeno dugoj kosi. I ova van Scorelova ima takvu, ali ju je slikar spleo u frizuru po tadašnjoj modi.

Biblijska Marija pratila je Krista pri njegovu mučnu nošenju križa, bila je svjedokom polaganja tijela u grob, bila je i u nedjelju tamo, na dan uskrsnuća. Prestrašio ju je anđeo, ali i obradovao: »On nije ovdje! Uskrsnuo je kako je rekao!« Nešto poslije baš je Marija iz Magdale bila prva kojoj se uskrsli Krist ukazao. I to je ono o čemu priča Novi Zavjet. No, oko njena daljnjeg života nastalo je i mnogo priča, maštovitih izmišljotina, krasnih legendi. Postojala je velika žudnja, osobito u srednjem vijeku, da se još nešto o svetici priopći pobožnom puku. A kad je riječ o van Scorelovoj Mariji, ne znamo koja mu je živa žena poslužila kao model. Svako mora sam odgonetnuti što ona poručuje pogledom, no recimo nešto o daljnjoj sudbini seljančice iz Magdale.

Nakon Kristove smrti, kršćani su morali bježati. I Marija je uskočila u čamac. Povoljan vjetar doveo ih je, ni manje ni više, nego u daleki Marseille. Možete sami pretpostaviti iz kojega grada potječe tvorac te zgode. Na tlu današnje Francuske, a tada je na vlasti bio rimski car Tiberije, Marija je mnoge privela novoj vjeri. Potom je ponovo preko mora otplovila i povukla se u pustinju da se daleko od izazova svijeta moli u samoći. Trideset godina prošlo je kao tren. Nije se uopće morala brinuti za hranu i piće — to je donosio anđeo s neba.

Nakon toga je pozirala van Scorelu. Još bliže našem vremenu, dala je seoskoj crkvi u ličkom selu Ričice svoje ime. Crkva je razorena i spaljena u ovom ratu.

ŽELJKO KLIMENT

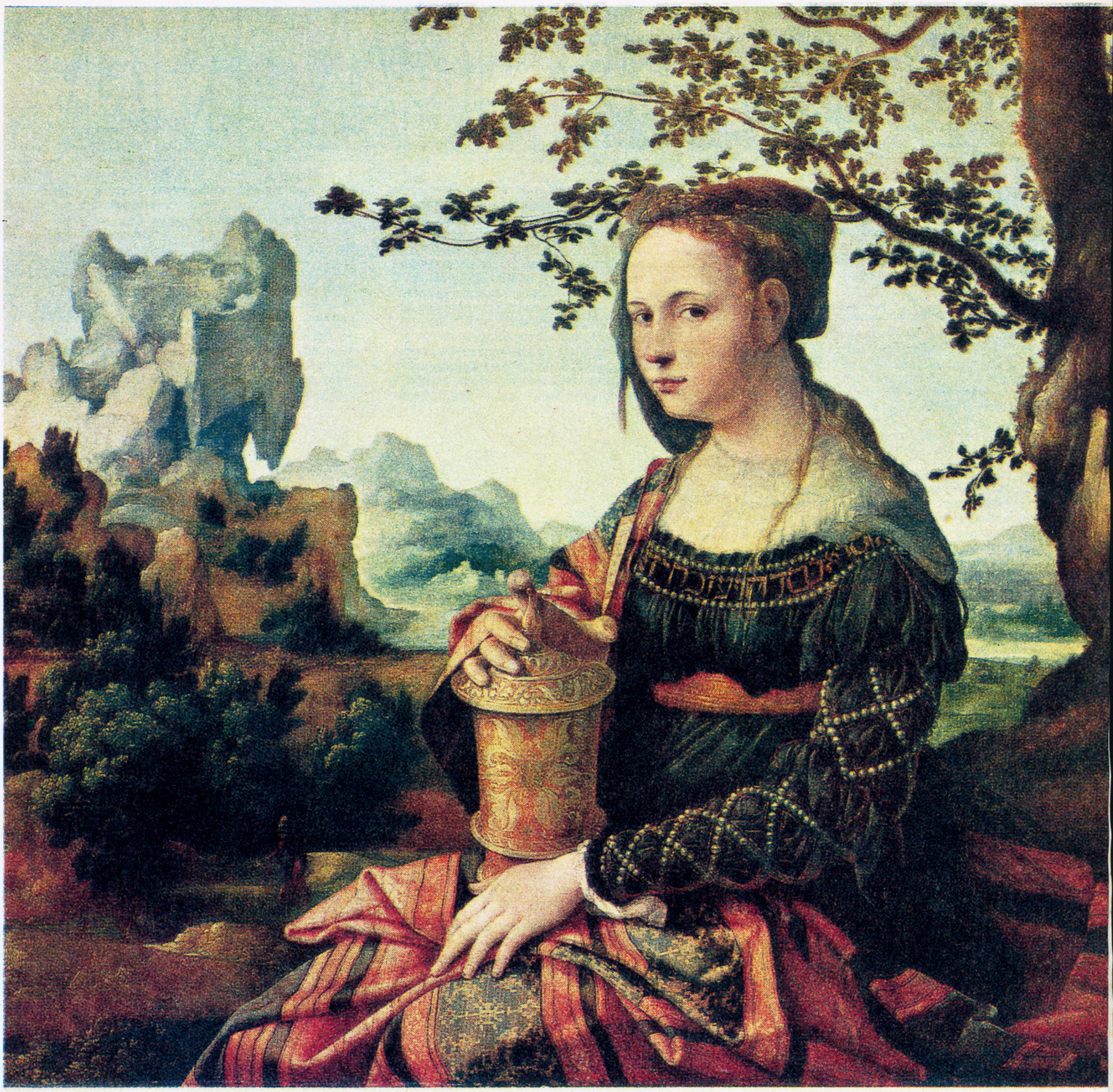

JAN VAN SCOREL (1495–1562)
Marija Magdalena
(slika na drvu, 64x77 cm) Amsterdam, Rijksmuseum

U BOJ, ZAŠTITNICA NA

Sve one nevolje koje su trpjeli bijedni ostaci Napoleonove nekad moćne armade na povlačenju iz Rusije — ledena studen, glad, mahnitost razularene gomile i ubojiti juriši bijesnih Kozaka — nakupile su se i umnogostručile, u jedan mah, u tragičan prizor apokalipse na berezinskim mostovima kraj sela Studzianke. Nepregledna rijeka ljudi, konja i kola valjala se krhkim drvenim prijelazima, lomila se i padala među ledene sante, dizala i nastavljala put pod neprestanim udarima ruskog topništva. Prvi dan, donekle u redu, na drugu obalu prešle su disciplinirane i još uvijek naoružane čete. Za njima je nagrnula nekontrolirana ljudska bujica koja je bez milosti prema sudruzima u nevolji očajnički tražila spas na zapadu.

Kroničari francuske katastrofe na zaleđenoj rijeci i u okolnim tmurnim močvarama bilježe stravične ali na mahove i groteskne prizore ljudske nesreće. Na jednom mjestu kotači teških tovarnih kola mrve tijela izbezumljenih nevoljnika koji pužu mostom, na drugom žene iz pratnje padaju i tonu u ledenu vodu pružajući u vis zadnjim snagama svoju djecu. Tu, usred suludog meteža, neki sijedi general, kao da je u salonu usred Pariza, mirno češlja kosu i namješta do zadnjih potankosti svoju napudranu vlasulju, tamo jurišaju i kriče vatreni mladi časnici koji smatraju da im je povjereni zadatak najveća nagrada u životu. Iz te goleme i strahovite gužve dizali su se sad mukli žamor, sad grozna krika, pomiješani s jecanjem i užasnim proklinjanjem!

Hrvatske krajiške čete zaštitnica su francuskoj vojsci u povlačenju. Stari ratnici s turske granice, naviknuti na zimu i bijes borbe, udaraju neprijatelja puščanim salvama pa i golim bodovima kad je to trebalo. Za njih nema uzmaka.

Ako se mora, tući će se do zadnjega!

Sam Napoleon tih dramatičnih dana rukovodi obranom, sad na jednoj sad na drugoj obali Berezine. Dok se njegova vojska naočigled raspada, junaštvo Hrvata još je vidljivije. Francuski car u jednom trenutku prilazi ranjenom bojniku Vakanoviću:

— Svojim sam se očima uvjerio o vašoj hrabrosti i vjernosti. Vi ste sebi stekli neumrlu slavu i čast da vas brojim među moje prve čete. Za ovu vašu hrabrost obećavam vam sve ispuniti što ćete od mene pravednog tražiti, kad se povratimo domu...

Pošto je za velikosrpsku promidžbu od 1918. pa do naših dana najminornija epizoda iz srpskih ustanaka ili sa solunske fronte, kao da je sve počelo i završilo razvikanim »srpskim junaštvom«, bila značajnija od ratnih podviga Hrvata, koji su krvarili čitavu svoju povijest, razumljivo da su i herojska djela naših pukovnija u Napoleonovom pohodu na Rusiju zatajena i izbrisana iz pamćenja hrvatskog naroda. Kao i uvijek, ma gdje se i na čijoj strani borili, Hrvati su žestoko i časno znali očuvati sjaj svojih proslavljenih ratnih zastava. U doba Napoleonskih ratova, kada je blijedoliki i mali Bonaparta harao Europom i suverene vladare tretirao kao svoje lakaje, poslije austrijskih poraza Hrvatska južno od Save potpala je pod francusku vlast. Stvorene su »Ilirske provincije« i zadržan nekadašnji krajiški vojnički sustav.

I to ne bez razloga!

Napoleonu su trebali dobri vojnici, a Hrvati su uvijek bili na glasu kao hrabri i žilavi ratnici. Iz Krajine, tog velikog vojnog tabora, Francuzi su zato ustrojili šest pukovnija s ukupno 16 518 boraca pod nazivom »Ilirskih lovaca«. Zapovjednici su bili Francuzi osim u Prvoj ličkoj koju je vodio bivši austrijski pukovnik Marko Šljivarić, Hrvat rodom iz Vršidola. Odora krajišnika bila je francuskog kroja, s plavim kaputima, bijelim prslucima i visokim »čako« kapama. Guverner »Ilirskih provincija« maršal Marmont želio je što više hrvatskih časnika u krajiškim regimentama pa je vrlo brzo uputio 200 mladića na vojno školovanje u najelitnije francuske ratne škole, u Saint-Cyr, La Flesh i u Châlons-sur-Marne.

Ljeti 1812. Napoleon je udario na Rusiju u želji da jednom zauvijek svojoj vlasti podloži kontinentalnu Europu. Njegova je sila golema. Kroz prašnjavu rusku ravnicu kreće se 530 tisuća vojnika u nepreglednim kolonama, s visoko uzdignutim carskim orlovima na zastavama, sa 150 tisuća konja i više stotina topova. S njima su i dvije hrvatske pukovnije, »Prva hrvatska provizorna« u sastavu 13. divizije Četvrtog francuskog korpusa i »Treća hrvatska provizorna« koja se bori u 2. diviziji Drugog korpusa.

Kod Palockog Hrvati su se prvi put okušali u žestokoj borbi. Napoleon je odmah zamijetio junaštvo svojih »Ilirskih lovaca« pa je dvanaestoricu boraca osobno odlikovao Legijom časti. Da rat u Rusiji neće biti lagan, pokazali su i prvi hrvatski gubici. U silovitom sudaru s Rusima dvije stotine Hrvata je poginulo i ranjeno. Ostalo je zabilježeno da su kapetan Rebrača i poručnik Obradović »teže prostrijeljeni« na čelu svojih pješaka.

Slijedi krvava bitka kod Borodina, Napoleonov po-

ILUSTRACIJA RADOVAN DEVLIĆ

BEZDAN BEREZINI

Dok se razbijena francuska vojska, gazeći sve pred sobom, očajnički probijala preko drvenih mostova, hrvatski su vojnici na obje obale ustrajno i hrabro odbijali neprijateljske juriše.

bjednički ulazak u Moskvu ali i bijeg iz zapaljenog grada u prvim danima ljute ruske zime. Hrvatske čete, poznate po svojoj borbenosti i odlučnosti u izvršenju svakog zadatka, u zaštitnici su Napoleonove armije u povlačenju, neprestano u najtežim ratnim okršajima. Francuski uzmak dobio je razmjere antičkih tragedija. U snijegom zametenoj ruskoj ravnici, na studeni koja je sve jače stezala, Napoleonove nekad blistave i kočoperne divizije, kako piše Tolstoj u »Ratu i miru«, »jednoliko su kopnjele u matematički pravilnoj progresiji«. Do rijeke Berezine, desne pritoke Dnjepra, u surovi zaleđeni kraj s neprohodnim močvarama, jedva se dovuklo nešto više od 30 tisuća promrzlih, izgladnjelih vojnika. Za njima je šepesala masa nevoljnika bez oružja, ljudi, žena i djece, pa čak i ruskih izbjeglica iz Moskve, ostavljajući za sobom crni trag leševa, opreme i odbačenog oružja.

— Bijeg je postao, piše izvjesni poručnik Vösler, borba svakog čovjeka sa svojim susjedom...

Francuska vojska u golemim je kliještima. S njene lijeve i desne strane armije su ruskih generala Čičagova i Vitgesteina s po 30 tisuća ljudi, s leđa napada maršal Kutuzov s 35 tisuća vojnika. Ali, ponovno je bljesnuo Naopleonov vojnički genij. Makar mu njegovi generali govore da su »u žalosnom položaju«, on uspjelim trikom odvlači bočne ruske armije od sela Studzianke i upravo tu, gdje to Rusi najmanje očekuju, daje sagraditi dva provizorna drvena mosta za prijelaz preko Berezine. Hrvatski pješaci štite pontonire na jednoj i drugoj obali. Sudionik dramatičnih događaja poručnik Bude Budisavljević opisuje kako je francuski car osobno nadgledao izgradnju mostova pa se tako susreo i s hrvatskim ratnicima.

— Napoleon je, kako pamti Budisavljević, imao na sebi zelene lisičjom kožom postavljene haljine, te šubaru na glavi, navučenu preko ušiju. Bio je dobre volje. Naši graničari nosili su velike komade građe, a kad je kraj cara prošao vojnik Marko Vojnović, nasmija se i reče: »No, ovo je zaista jak čovjek!«

Za povijest ratovanja ostaje začuđujuće kako je Napoleon, makar ga je svatko mogao okriviti za svoju osobnu nesreću i nadalje uživao ugled među već obeshrabrenim vojnicima. Neki bi došli pasti i umrijeti do njegovih nogu, drugi su radije okretali oružje prema sebi nego da svom poglavaru izreknu riječ prijekora. Prijelaz preko mosta, u međuvremenu, pretvorio se u pravu ljudsku tragediju. Da bude nesreća još veća, jedan se most čak tri puta srušio, ali su ga pontonirci do glave u ledenoj vodi ponovno osposobili. Rulja očajnika borila se grčevito za život dok su ruske granate udarale u masu i svuda naokolo. Neki su Francuzi krčili put sa sabljom u ruci, drugi su tovarnim kolima jurili preko gomile nesretnika koja se mrvila i padala u rijeku. Bilo je bolesnih i ranjenih vojnika koji su bez nade posjedali uz zaleđenu obalu, gledajući upiljeno u snijeg, u svoju buduću grobnicu. Val pomahnitalih nesretnika koji je dolazio straga, gurao je i potiskivao sve ispred sebe bacajući prethodnicu u ponor a zatim i sam nestajao među santama leda.

Hrvati su do zadnjeg časa branili odstupnicu a onda su i oni krenuli prema drugoj obali. Spomenuti Budisavljević nije se mogao probiti kroz stisnutu gomilu već se uz samu vodu, preko santi i konjskih leševa s mukom primakao pontonima. Kako se spasio, sam opisuje:

— Mostom prolaze stotine ljudi. Zovem da mi tko pomogne uspeti se ali nitko i ne gleda. Ide jedan grenadir stare garde. Doviknem i njemu. On mi pruži ruku i pomogne mi uspeti se na most. Taj mi je čovjek spasio život na onoj studeni. I nikad ga više nisam vidio...

Ujutro 29. studenoga Napoleon je dao srušiti mostove i tako ostatke svoje armije prepustio na milost i nemilost Rusima. »Sjajna, velika i strašna vojska« — zapisao je kasnije grof Montesquieu — »više nije postojala. Vjetar sa sjevera, ili možda božji glas izbrijao ju je...«

Uz sve strahote i katastrofalne gubitke od 25 tisuća ljudi Napoleon je ipak kod Berezine spasio najvredniji dio svoje vojske, uglavnom školovani časnički sastav koji je kasnije postao jezgra njegove nove armije.

Dvije hrvatske pukovnije borile su se dokraja. Spasila se tek trećina ljudstva koje je krenulo na Rusiju. Samo je Ličana palo više od devet stotina. Među njima najviše je stradala mekinjarska kompanija u kojoj je poginulo 212 ratnika!

Zli usud povijesti kasnije u velikoj bitki kod Leipziga sukobio je i same Hrvate, jedne pod zastavama austrijskog, druge pod zastavama francuskog cara. Nijedno zapovjedništvo nije se moglo požaliti na srčanost i junaštvo boraca iz Hrvatske. »Ilirski lovci« nestali su s ratne scene u zadnjim Napoleonovim danima. »Prva provizorna regimenta« predala se u Magdenburgu, a »Treća« zajedno s posadom Küstrina u ožujku 1814. godine. Pukovnik Marko Šljivarić postao je general a zatim i podmaršal francuske vojske. Svoju vojnu karijeru završio je kao zapovjednik tvrđave Antibes gdje je i umro. Daleko u tuđini, i to samo zato jer mu bečki dvor nije poslije Napoleonova sloma htio priznati na junačkoj sablji stečenu titulu generala!

OBRAD KOSOVAC

ERGELA MRTVIH KONJA

Rasa lipicanaca s pravom se naziva narodnim blagom, a te plemenite životinje neprijatelji su ubijali s neopisivom mržnjom. Lipik je grad ruševina, grobova i mrtvih konja.

Pjesnik Peter Hammerschlag o njima priča ovako: »Vrlo rijetko ržu. Oni u sumrak šapću o razdoblju baroka.« To je najobuhvatniji opis tih plemenitih konja. Pratimo li njihovo porijeklo, suočit ćemo se s lozom starom nekoliko tisuća godina.

Galopirali su upregnuti u bojne dvokolice grčkih ratnika oko zidina Troje. Dizali su prašinu i raspaljivali kockarske strasti na rimskim hipodromima. Očaran njihovom snagom i brzinom, rimski povjesničar Justinus kratko komentira: »Oplođeni od vjetrova«.

Nastali su križanjem konja arapskih osvajača i iberskih konja. Ratnici islama željeli su da njihovi konji uz brzinu steknu i snagu, da bi izdržali nalete mnogo težih konja kršćanskih vitezova. S druge strane, europski ratnici htjeli su da njihovi teški, ali i tromi konji postanu što pokretniji. Tako je nastao plemeniti konj, veličanstveno povijenog vrata, visok, jakih mišićavih nogu, gracioznih pokreta, velike hrabrosti i vitalnosti. U Hrvatskoj, taj konj pojavljuje se u đakovačkoj ergeli, jednoj od najstarijih u Europi, osnovanoj 1506. godine. Tog prekrasnog bijelca znamo pod imenom lipicanac. Ta rasa konja s pravom se drži narodnim blagom. Jedini problem do danas bio je kako ga sačuvati, bilo od kraljevskih, bilo od običnih konjokradica... A sada?

Kad je buknuo ovaj rat, bili smo svjesni koliko je neprijatelj u svojoj mržnji suludo okrutan. Osvjedočili smo se što je sve kadar učiniti da u zemlju, kao u neobilježenu raku, zatrpa svaki spomen hrvatskog roda. Doduše, ono što se moglo opljačkati i kao plijen preprodavati, ili kao svoje odnijeti, nimalo im nije bilo mrsko.

... A onda su okupirali Lipik. U mjesecu studenome, nadirući na zapadno slavonskom ratištu, Hrvatska vojska odlučuje vratiti to prekrasno mjesto. Snage sastavljene od pripadnika MUP-a i Garde, krenule su u oslobađanje Lipika prije zore. Riječani, Istrijani, Zagrepčani, (mupovci i gardisti) kao da su nenadano niknuli iz smrznutog slavonskog blata, pred očima zabezeknutih četnika. Domaći ljudi, premda slabo naoružani, neki čak s kuburama kućne izrade, hrabrošću onih koji oslobađaju svoj dom, bili su nezadrživi. Nažalost, njihovi domovi bili su potpuno razoreni ili pretvoreni u četnička gnijezda. Ubrzo se dogodilo ono što je bila naša zla kob tijekom većeg dijela rata. Nedostatak oružja, osobito onoga teškog — oklopljenog. Hrvatskim udarnim postrojbama nikako nije stizalo ni pojačanje. Morali su se zadovoljiti manjim dijelom Lipika i odbijati napade dok ne stigne pomoć. Taj i idući dan, četnici su razjareno udarali svime što su imali po položajima hrvatskih vojnika.

Drugi dan, podvečer, napad je iznenada zaustavljen. Četnici su se brzo povlačili niz glavnu ulicu prema istoku. Napokon je stiglo pojačanje.

Uslijedila je akcija čišćenja, koja je potrajala osam dana. Lijepi Lipik, njegovi parkovi i elegantna klasicistička zdanja, nisu više postojali. Razoreno, razrovano, kao da su nemani divljale uzduž i poprijeko. Nismo daleko od istine. Lipik je imao ergelu lipicanaca... Sve su ih pobili. Sve te plemenite konje, valjda povrijeđeni njihovom čistom ljepotom, pijani monstrumi su klali i pucali po njima. Svjedok priča kako su jednu životinju tjerali da trči ukrug i pucali po njoj. Napokon je konj klonuo, pogođen u slabinu. Dokrajčili su ga hicem u njušku. Lipik je ergela mrtvih konja.

Čitao sam da se zaraženost bjesnilom u neizlječivoj fazi manifestira nepodnošenjem vode. Ovdje se usporedba sama od sebe nameće. Bolesna čudovišta došla su u neizlječivu fazu. Kraj im je blizu.

Zahvaljujem Ivici i Viktoriji, hrvatskim ratnicima

DOMAGOJ DEVLIĆ

P.S. Zahvaljujemo ženama hrvatskih gardista iz Labina na pruženim obavijestima i na duplerici »Labinske komune«. Istodobno molimo njih ili redakciju »Labinske komune« da nam pošalju simbole u boji, te kratki historijat svih tih hrabrih »Trovača«, »Fontegaja« (zajedno s malvazijom) »Gardelina«, »Pulaštrina«, »Korijerista«, »Biljušića«, »Fumadora«, »Tartufa«, »Bakova«, »Pešekanova« itd...

Uredništvo

"ČISTAČI"

SCENARIJ: *MIKI* **CRTEŽ:** *CAL*

OPA! OPET FESTA!
OTVARA SE SEZONA LOVA NA SNAJPERISTE!
CLACK
EVO TI PRILIKE DA SE DOKAŽEŠ!
U REDU!
OOOOOOOUUUUEEIIIIEEUUU
BUDITE OPREZNI! PUN IH JE GRAD!
MA NEĆE SE ONI USUDIIIIIGHHH!
BLAM!
EEEIIIIEEEUUUUOOOOO
BANG!
BANG
K VRAGU! KORISTI DUM-DUM METKE!
BANG!
DA BAR ZNAMO NA KOJEM JE KATU...
AKO JE ŽIVAC, MOŽE NAS OVDJE DRŽATI CIJELI DAN!
BANG!
BANG

BANG!
TOC TOC
!?
BANG
TOC TOC
A ŠTO OVAJ HOĆE I ZAŠTO BAŠ NAŠAO KAD ĆE NAS...
MISLIM DA NAM ŽELI REĆI...
ŠEST!/ ON JE NA ŠESTOM!
HEJ!
CRACK
NE ISTRČAVAJ VIŠE! IDEMO POLAKO! SVI ZAJEDNO!
3
BOMBA!
CLANG
MAKNI SE!!!

BOOM
BANG!
ISUSE! OVO JE BILO BLIZU!
BLAH!
OUFF!!
4
OK! ČISTO JE!
VI KA
STOJ! NE MIČI SE!!!
BLA
NE PUCAJTE! NEMAM JA NIKAKVE VEZE S OVIM. JA SAM INVALID!
?
?
?
CIJELI KAT JE PRAZAN! MOGAO JE ZBRISATI SAMO NA KROV!!!
NEĆETE ME DOBITI, VI...
BLAM
PAZI!!

?!
NEĆETE MI ODUZETI BORAČKU MIROVINU!!
CLIK CLICK CLICK
NE!
GADE LJIGAVI!
NEMOJ! GOTOVO JE!
OSTAVI GA! GOTOVO JE!!!
5
NEGO, NADAM SE DA ĆU KONAČNO SAZNATI TVOJE IME!!
DAJ TO!!
NARAVNO! ZOVEM SE...
...NADA!
END.

TAJ ČUDESNI SVIJET

K. BRANDT

IAKO SU PROTEKLA TISUĆLJEĆA PRIJE NO ŠTO JE ČOVJEK NAUČIO ZAPALITI VATRU, NEMA NITEDNOG PRETHISTORIJSKOG NALAZIŠTA GDJE NISU PRONAĐENI I TRAGOVI PEPELA. U TO DOBA MUNJA JE ČOVJEKU BILA PLAMENI DAR S NEBA.

ODRASLA ŽIRAFA VISOKA JE OKO 6 METARA. TO ZNAČI DA BI TA ŽIVOTINJA MOGLA POBRSTITI SVE LIŠĆARICE S PRVOG I DRUGOG KATA STAMBENIH ZGRADA, A KAD SE PODIGNE NA STRAŽNJE NOGE BRSTILA BI I S TREĆEG.

PROSJEČNA ISTOČNONJEMAČKA OBITELJ POJEDE U PROSJEKU 40 KILOGRAMA BANANA, NARANČA I MANDARINA NA MJESEC. TAJ SVJETSKI REKORD POSLJEDICA JE 45-GODIŠNJEG KOMUNISTIČKOG REŽIMA KOJI NIJE IMOZIO TO "BESMISLENO SKUPO I LUKSUZNO VOĆE".

STARI RIMLJANI VJEROVALI SU DA MIRIS RUŽE ŠTITI ČOVJEKA OD PIJANSTVA. ZATO SU NA PIJANKE I NA GOZBE DOLAZILI S RUŽINIM LATICAMA OKO VRATA I U KOSI. DOMAĆIN JE PAK STOTINE RUŽA POSIPAO PO STOLOVIMA, PODOVIMA, PA ČAK I U VINO.

MEĐUNARODNI KONJIČKI SAVEZ U PARIZU BILJEŽI I DVA NEOBIČNA REKORDA KOJI NISU POSTIGNUTI NA SLUŽBENIM KONJIČKIM NADMETANJIMA. TAKO NAJVEĆA VISINA KOJU JE PRESKOČIO NEKI KONJ S JAHAČEM IZNOSI 2,47 METARA, A REKORDNI SKOK U DALJ, S JAHAČEM, IZNOSI 8,30 METARA.

KONJSKA SMRT I DRUGI INSEKTI IZ PORODICE VRETENCA IMAJU VIDNI ORGAN KOJI SAČINJAVA I DO 30 TISUĆA OKAŠCA.

ULIČARI

KREŠO SKOZRET

ŠTO VIDIŠ NOVO KOD NEPRIJATELJA.

MMM... PILETINA, MLIJEKO, JAJA... SIR, VRHNJE...

DAJ DA VIDIM!

BUDALO! PA TI PROMATRAŠ OTVORENI HLADNJAK.

HAJDE, KAO DA SI RANJEN, A JA ĆU TE PREVITI...

DOBRO. A POSLIJE ĆEŠ TI BITI...

NEMA POSLIJE! TI SI ZAROBLJEN!!!

MARA NIKAD NEĆE BITI MAPA

Već prvih dana rata u Maksimir su stigle životinje iz osječkoga zoološkog vrta. Uz tutnjavu topova i neizvjesnost u zraku, zagrebački i osječki stručnjaci otpremili su put Zagreba nedužne izbjeglice . Među njima su bili i manje poznati emu, nandu i mara.

Osječani, pa i svi Slavonci i Baranjci bili su itekako ponosni na svoj zoo. Smješten na lijevoj obali Drave, u produžetku prelijepe Kopakabane (Kopice), tijekom tjedna a osobito vikendom, godinama je bio najposjećeniji dio lijepog Osijeka.

I onda je počelo. Najprije suzdržane glasine, pa zatim sve glasnije i opasnije. Osijek će biti napadnut, Baranja je pred okupacijom. Svaki dan smo u telefonskoj vezi s kolegama iz Osijeka: »Što će biti sa životinjama?«

Daleka tutnjava nije nagovještala ništa dobro. Zabrinuti radnici uprave osječkog zoa panično su tražili azil za svoje životinje. Dio životinja navrijeme je otpremljen u susjednu Mađarsku, u Pečuh — zoo najbliži Osijeku. Još su se nadali da neće ono najgore. Ali vraga! »Spasite što se spasiti može« — stigao je vapaj u naš vrt početkom rujna 1991. Navrat-nanos organizirali smo prvu kampanju spašavanja. No kako do Osijeka, a osobito, kako iz njega? Dana 10. rujna hrabri dečki našeg zoa krenuli su, i uz pratnju MUP-a i zlokobnu tutnjavu nedalekog četničkog topništva probili se kamionom kroz selo Tvrđavicu do zoološkog vrta. U vrtu ih je već čekao dio životinja smješten u sanduke i kaveze, no klokane su morali s osobljem zoa loviti. Opet uz pratnju MUP-a, transport je sretno stigao u zagrebački zoo. Po dolasku, popisujemo izbjeglice: 4 krokodila, 7 klokana, 3 nandua, 3 emua, 3 mare — sada su na sigurnom. Nažalost, za mnoge životinje nije bilo mjesta u kamionu, pa smo se dogovorili da prvom prilikom dođemo po ostale životinje. Prigoda se ukazala već 12. rujna, tako da smo na sličan način, ali sada s više ljudi, krenuli u novu neizvjesnost. Putem smo slušali radio i svakim kilometrom bilo nam je hladnije pri srcu. No ni vijest da se gruha po Kopačevu i Bilju nije nas prestrašila. Životinje valja spasiti! U Osijeku metež. Most preko Drave čuvaju naši dečki, pa ga uz pratnju prelazimo bez problema. U vrtu su pohvatana još 3 klokana, 2 kokošje guske, 2 bjeloglava supa i 3 europska risa. Dogovoreno je da po ostale klokane, antilope i još neke veće životinje dođemo velikim kamionom, ako prilike budu dopuštale. Nažalost — nisu. Srušen je most preko Drave, a i Osijek je svakodnevno napadan. Iz dana u dan slušamo sve tragičnije vijesti o Osijeku, Tvrđavici i zou. Vrt je gotovo porušen. Životinje su ili ubili i pojeli neljudi, ili gladne tumaraju lijevom obalom Drave.

Za osiječke izbjeglice brinemo se, jasno, kao i za naše životinje. Bitno je da su one žive, zdrave i u dobroj kondiciji. Nekoliko ženki klokana okotilo je klokanice, u slobodnoj Hrvatskoj. Klinci već vire iz tobolca i jedva čekaju povratak u Osijek koji nikada neće biti Ocek.

NEPOZNATA TROJKA

EMU — australska ptica trkačica. Živi u južnoj Australiji, na rubu savana i početku gustih šuma. Dobar je plivač. Mužjak je visok do 150 cm, težak oko 50 kg. Tamnosmeđe je boje, a po glavi je crn. Obrazi su mu goli, a koža modrikaste boje. Krila su zakržljala. Jake su mu i izdržljive noge. Javlja se trubljenjem. Ženka je manja.

NANDU — američka ptica trkačica. Prsna kost joj je zakržljala, pa iako ima krila bolje razvijena od emua, ne može letjeti. Živi po stepama i savanama sjeverozapadnog Brazila, sve do Argentine. Prosječno je visok 150 cm i težak do 20 kg. Tijelo mu je sivo ili crno, glava crna, a vrat i prsa rumeno-smeđi. Jake troprste noge omogućavaju brzo i dugotrajno trčanje. U Južnoj Americi nandua drže kao domaću životinju, jer su jaja vrlo ukusna.

MARA — glodavac srodan zamorčiću, no mnogo veći. I izgledom se bitno razlikuje, pa je više sličan krakatom zecu. Zato ga još zovu zec s pampasa. Živi po argentinskim stepama. Vretenasto tijelo nasađeno je na četiri tanke i dugačke noge. Prednje noge imaju 4, a stražnje 3 prsta. Glava je spljoštena, njuška mala — tipično za glodavce. Rep se jedva nazire. Dugi su do 45 cm, a ramena visina dosiže 44 cm. Krzno je meko, po leđima smeđe-sivo, a po prsima i vratu crveno-smeđe. Nevelika uha obrubljena su bijelom dlakom.

TOMISLAV KELEMEN

BIČEVI SVETOG MARKA

Visoki kao crkveni tornjevi, jarboli mletačke galije nadvisivali su cijelu uvalu. Vesla uvučena, trup duguljast i skladan: ništa ljepše nikad nije uplovilo u Stipanju, ali i ništa strašnije. Kad galija isplovi, na njoj će biti četvorica novih veslača iz sela.

Duga i uska galija uplovila je u uvalu. S mora, izgledala je kao plutajuća daščica. Približavala se laganim zaveslajima i bilo je očito da će zauzeti više od polovice stotinjak metara dugog rta. Agusin, nadglednik veslača, podijelio je prije pristajanja porciju bičevanja, tek toliko da veslači ne zaborave da su galijoti na brodu Svetog Marka. Da nije bilo fijuka biča i vike komita koji je mornarima izdavao posljednje zapovijedi, uplovljavanje bi prošlo u tišini. Uvučena su vesla, pa je galija izgledala još uža i duža. Pramac je okrenula prema selu, a s rila je gledala razjarena glava drvene zvijeri kakve na otoku i na kopnu nije bilo. Na krmi dvije drvene ljudske spodobe, jedna s lijeve, a druga s desne strane, držale su nadgrađe. Između njih stajao je lik neke raskošno odjevene žene, a na bokovima izrezbareni psi nasrtali su na jelena. Visoki kao crkveni tornjevi, njeni jarboli nadvisivali su cijelu uvalu. Ubrzo je digla četrdesetak crvenih i zlatnih zastavica, a na vrhove jarbola i krajeve lantina roške duge kao pola galije. Ništa ljepše i strašnije nije uplovilo u Stipanju. Pomoćnici veslača raskivali su ih i puštali da u moru operu platnene košulje i hlače od jedrenine. Bilo ih je 140. Galija je skupljala veslače sa svih strana Mediterana. Najviše je bilo niskih i čvrstih zarobljenih Turaka i kažnjenika iz Istre. Zarobljenici upisani kao »schiavi« čekali su kraj rata, što im možda nikad neće biti priopćeno, a kažnjenici upisani kao »forzati« čekali su istek kazne na plovećem zatvoru Sv. Marka. Na njemu je valjalo biti čvršći no najbolje veslo od ličkog jasena.

Soprakomiti, zapovjednik galije, i dva časnika lješkarili su na karocu prekrivenom šatorom. Treći časnik s desetak vojnika pio je vino i pazio na galijote kojima su noge podrhtavale od dugog upiranja o uporicu i stopalnicu veslačke klupe.

Soprakomiti je ustao, nagnuo se preko ograde i ispljunuo iževakanu kožicu pršuta. Ribari su izvlačili mrežu stajaćicu u kojoj su se koprcale sardele namamljene mekom od izdrobljenih račića. Sv. Marku nedostajalo je dvadeset galijota.

— U selu je dobra lovina — promrmljao je zapovjednik i vratio se lješkaranju.

Među galijotima bilo je dosta ostarjelih koje će morati prodati. Zbog toga i zbog četiri već prazne veslačke klupe galija je teško postizala uobičajenu brzinu.

Vino je odavno bilo prokušan recept za dovođenje mornara.

— Neka donesu bačvu — reče zapovjednik prvom časniku. Časnik nevoljko ustane. Po ovoj žegi svaki pokret značio je napor, a još će zbog ovih bijednih podanika Mletačke Republike galija dati svoje posljednje vino. S mornarima spustio se na mostić postavljen između veslačkih klupa. Jedva je čekao da se izvuče iz tog dugačkog sanduka u kojem je smrad bio najjači. S lijeve i desne strane mostića bila su okna kroz koja se ulazilo u spremište časničkih sanduka, u zapovjednikovu prostoriju s rubljem, posuđem i priborom. Mornare nije trebalo požurivati da dignu poklopac s okna i iznesu nenačetu bačvu.

Galijoti su počeli tiho međusobno razgovarati. Začudo, bičevi nisu pucali, valjda zbog rođendana sv. Marka. Neobičan mir vladao je među mornarima i vojnicima. Časnici su počeli igrati trešetu.

Na otoku, osim ljudi gotovo i nije bilo ničega vrijednog. Meso stoke bilo je odviše žilavo, ovčja vuna zbog soli u zraku nije bila na cijeni. Iznad sela pojavilo se nekoliko malih, snažnih i živahnih konja kakve u Veneciji znaju jahati gospe i mladi plemići. Ribari su izvukli mrežu stajaćicu.

Sveti Marko navečer je u znak gostoljubivosti otvorio bačvu i pozvao ljude u crnim dolamama i širokim hlačama što su dosezala do koljena. Zapovjedniku se žurilo.

Prvi zraci sunca osvijetlili su galiju. Na obali su plakale žene i djeca.

Soprakomiti je ustao, nagnuo se preko ograde i ispljunuo iževakanu kožicu pršuta. Podignuo je glavu i pogled mu se zaustavio na kapi oblaka nad Velebitom. Čuo je za priče pastira, u kojima vjetar izlazi iz planinskih ponora i ruši se prema moru iznenada i silovito. Četiri veslačke klupe bile su popunjene.

ŽELJKO MAJNARIĆ

ILUSTRACIJA E. T. RIBIĆ

KAŠTEL NI NA NEBU

Pomisao na Istru vezana je uglavnom za plavetnilo mora, ljeto i sunce. Nerijetko se pritom zaboravlja ona Istra koja leži u središnjem dijelu poluotoka, daleko od bučnog primorja.

Iza obronaka Učke otkriva se posve nova slika. Pogled na razvedeni krajolik s mnoštvom kanjona, draga i brežuljaka, načičkanih starim gradovima, pruža nezaboravan doživljaj.

Glasoviti čakavski pjesnik Drago Gervais ovako je opisao taj idilični kraj:

Pod Učkun kućice
bele,
miće, kot suzice
vele.

Beli zidići, črjeni krovići
na keh vrapčići
kantaju.
Miči dolčići, još manje lešice
na keh ženice
kopaju.
Cestice bele, tanki putići
na keh se vozići
pejaju,
i jedna mića, uska rečica
pul ke se dečica
igraju.
Na sunce se kućice
griju,
na turne urice
biju.

(»Moja zemlja«)

ILUSTRACIJA IVAN GREGOV

ILUSTRACIJA MESUD BUĆIMKIĆ I IVAN GREGOV

NI NA ZEMLJI

ILUSTRACIJA MESUD BUĆINLIĆ

Pazinski burg najbolje je očuvana srednjovjekovna utvrda u Istri. Lebdi visoko nad ponorom Pazinčice, jedinstvenim prirodnim fenomenom koji je očarao čak i Julesa Vernea. Njegov junak Matijaš Sandorf, naime, preživio je pad u znamenitu Jamu.

Na području središnje Istre stoljećima se razvijaju kultura i umjetnost, što se međusobnom raznolikošću skladno dopunjuju. Među najstarije oblike narodnog rukotvorstva ubraja se obrada kamena, prema kojem se ovdašnji čovjek oduvijek odnosio s osobitom ljubavlju, i pažnjom. Kamen, najdostupniji materijal, ljudi su upotrebljavali za gradnju crkvenih i plemićkih zdanja, kao i za gradnju seoskih kuća.

Naselja su mahom zbijena, nepravilnih uličica koje završavaju u zatvorenim dvorištima, uskih kuća prislonjenih jedna uz drugu, s brojnim neočekivanim prolazima, stubištima i svodovima.

Pazinski Kaštel najveća je i najbolje očuvana srednjovjekovna utvrda u Istri. Lebdi visoko nad Jamom, ponorom Pazinčice, jedinstvenim prirodnim fenomenom koji svojim izgledom i tajanstvenošću oduvijek uzbuđuje maštu. Ovaj prizor nije zaobišao ni znameniti francuski pisac Jules Verne u romanu »Matijaš Sandorf«. Prvi spomen imena Pazin (kao castrum Pisinum) nalazimo u povelji cara Otona II iz 983. godine. Pretpostavlja se da je nad Jamom već postojala neka utvrda, koja je tada obnovljena, te se postupno počinje razvijati naselje.

Župna crkva sv. Nikole svoj sadašnji oblik dobiva u XVIII. stoljeću, a temelji su joj udareni znatno prije — u XIII. stoljeću. Godine 1441. crkvi je prigrađeno velebno svetište s krasnim mrežastim svodom, koji će postati uzor sličnim rješenjima na ovim prostorima za cijelo iduće stoljeće. No, proći će dvadesetak godina da bi se našao dovoljno vješt i odvažan majstor koji će popuniti prazne površine unutar rebara jednako kvalitetnim slikarijama. Slikar je, nažalost, ostao nepoznat, ali je za sobom ostavio jedan od najdragocjenijih fresko-ciklusa u povijesti istarske umjetnosti.

Negdje u to doba dovršava se i samostan sv. Franje, u kojem je u XVIII. stoljeću uvedena pučka škola, a potom gimnazija.

Od spomenika likovne umjetnosti valja spomenuti »Humski triptih« meštra Antona iz Padove, te »Zaruke sv. Katarine« Celestina Medoviča. Oba djela su u sjemeništu.

U pazinskom muzeju nalazimo jedinstvenu postavu zvonā s istarskih crkvica, koja su za drugoga svjetskog rata trebala biti pretopljena zbog izrade topovskih cijevi.

Brojni nadgrobni spomenici svjedoče o prošlim vremenima. Reljefi u kamenu slikovito prikazuju prizore iz svakidašnjeg života. Imućniji grade obiteljske grobnice s oznakama staleža i grbovima.

Pazin je od XII. stoljeća centar Pazinske grofovije koja je obuhvaćala 25 gradskih i seoskih zajednica, a od 1822. do 1861. godine grad je središte Istarskog okruga.

Stoljetna nazočnost tuđinaca, romanski i germanski utjecaji, vladavina Franaka, Bizanta, Mletaka, provale Turaka, jaram srednjovjekovnih feudalnih moćnika, te Habsburga, Savoja... — sve to nije moglo uništiti djela trajne umjetničke i povijesne vrijednosti.

Glagoljica — pismo hrvatskog sela — od ranog srednjeg vijeka, pa do XIX. stoljeća bilo je jedno od najjačih sredstava kojima se narod otimao nametanju običaja i kulture, te naredbama stranaca.

Beramski glagoljski misal iz 1425. godine, što ga je napisao Bartol iz Krbave, sadrži i kalendar s majstorskim ilustracijama. Tu se na izniman način opisuje život težaka, odjeća, oruđe, radovi i narodni običaji.

Tako je, kaže se, u siječnju starcima najbolje da se griju uz vatru, dok slijedeći mjesec mladić već obrezuje lozu, za ožujak težaka očekuje okapanje vinograda, a dječake u travnju ribolov, svibanj je razdoblje kad se ipak može malo odahnuti uz ručnu bačvicu vina i pripremiti se za teže poslove, u lipnju valja kositi travu, u srpnju žeti, u kolovozu mlatiti žito, u rujnu brati grožđe, u listopadu poorati zemlju radi zimske sjetve, dok u studenome treba klati svinje. Konačno, u prosincu si seljak može priuštiti malo zabave, pa se čine »koledve«, biraju »kralja« i »kraljicu«, a i pogostiti se može.

Ako vas put nanese u te krajeve, ne zaboravite da se ondje još uzgajaju dobri purani i da se može doći do izvrsnog vina (teran).

BRANIMIR KOZLINA

VAŠI PISCI

HANS CHRISTIAN ANDERSEN

Hans Christian Andersen rođen je 2. travnja 1805. u Odenseu, na jednom od danskih otoka. Otac mu je bio skroman postolar, toliko siromašan da je obitelji mogao priuštiti jednu jedinu sobu. Već od rana djetinjstva Hans se rado prepuštao maštanju. Dječak je značio mnogo siromašnom postolaru. Bili su nerazdvojni i Hans je bio zaista sretan kad bi se s ocem šetao.

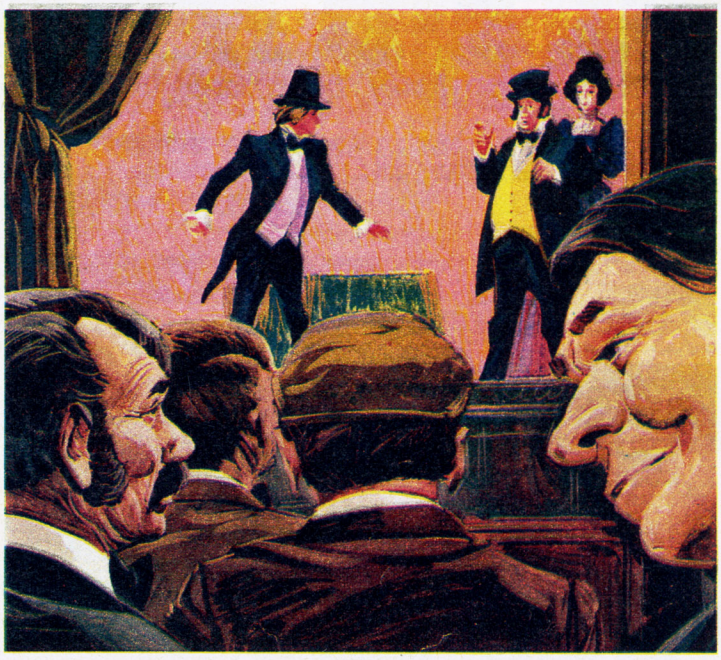

Postolar je umro kad je Hansu bilo jedanaest godina. Iako se majka nadala da će se Hans, poput oca, posvetiti nekom jednostavnom zanatu, dječak je imao druge ambicije. Htio je biti pjesnik i glumac. Kadgod bi se u njihovu mjestu pojavila kakva putujuća družina, on bi se vrzmao oko pozornice ne bi li mu netko pružio priliku da nastupi. Neka mu se družina smilovala i dala mu ulogu statista. Ali, kad se pojavio na pozornici, gledaoci su mu se samo nasmijali zbog ružna izgleda i nespretna držanja.

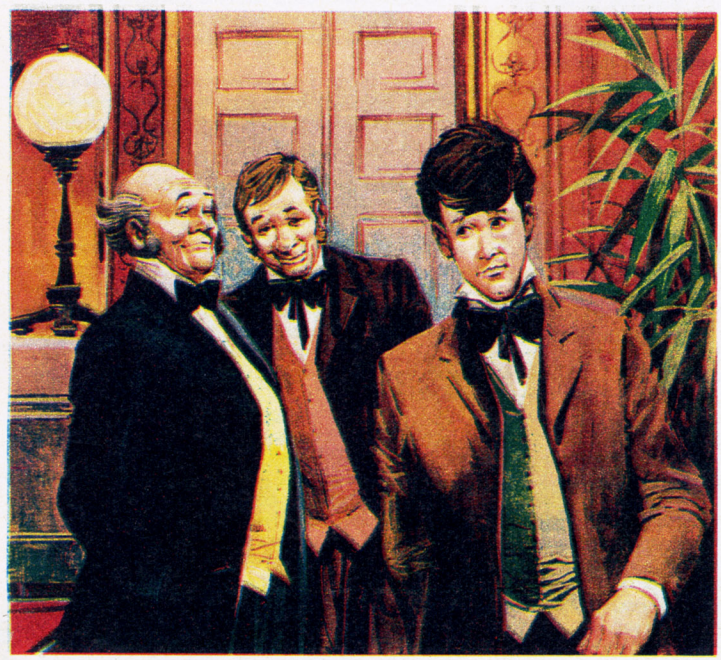

Majka je napokon odlučila da ga pošalje na nauk nekom krojaču, ali ju je Hans nagovorio da ga umjesto toga pošalje u Kopenhagen. Nerado mu je dala pristanak, te tako četrnaestogodišnjeg dječaka otpravila na put s nekoliko novčića u džepu, bez iskustva i prijatelja. Nakon dolaska u veliki grad, otišao je upraviteljima Kraljevskog kazališta da im kaže kako želi postati glumac. Hans je zapravo želio i više od toga: nadao se da će možda postati operni pjevač. Oni su se grohotom smijali tom mršavom i neuglađenom dječaku. Hans je potišten otišao.

Andersen je bio posve sam i bez novca. Počeo je lutati ulicama Kopenhagena, gladan i bez doma. Nasreću, čovjek po imenu Jonas Collin, jedan od upravitelja Kraljevskog kazališta, smilovao se dječaku i poslao ga u školu. Ali Hans je bio lijen učenik, pa je tako za nj počelo pet najmračnijih i gorkih godina života. Njegova nesposobnost izazivala je bijes učitelja, koji su smatrali da su njegovi pjesnički pokušaji hotimično traćenje vremena, pa nisu oklijevali da pokažu nezadovoljstvo.

DANSKO RUŽNO PAČE

Godine 1827. Andersen je počeo pisati. Pisao je pjesme, romane, putopise, ali bez uspjeha. Jedan mu je igrokaz, doduše, izveden u Kraljevskom kazalištu i primljen s odobravanjem. U 28. godini je prvi put putovao u inozemstvo. Objavio je zbirku dražesnih priča o svojim putovanjima i počeo pisati roman. Svuda je sklapao nova prijateljstva, ali je bio najsretniji u društvu djece koju je znao očarati pričama što ih je izmišljao za njih.

Napokon je danski kralj dao Hansu malu mirovinu, pa je sad prvi put u životu bio miran i bez novčanih briga. Počeo je pisati i bajke koje je pripovijedao svojim malim prijateljima. Spoznao je da te priče o vilama vole i odrasli, isto kao djeca.

Hans je i dalje putovao i pisao, pa mu je tako slava rasla i rado su ga počeli primati mnogi, tada glasoviti ljudi. Iako je uživao u priznanju značajnih osoba, ipak mu nije bilo ništa draže nego da čuje kako djeca na ulici dovikuju za njim: »Gle velikog Hansa Andersena!«

Njegova prva knjiga bajki objavljena je 1835. godine, a posljednja 1872. Tada je Andersen bio već šezdesetsedmogodišnji starac. Jednog je dana pao iz kreveta i ozlijedio se. Otad pobolijeva sve do smrti 4. kolovoza 1875. Pisci često nisu pouzdani suci vlastitih djela, pa ni Andersen u tome nije bio iznimka. Mislio je da će postati slavan po svojim pjesmama, igrokazima i romanima. No, vrijeme je pokazalo kako je imao krivo. Njegova druga djela su potpuno zaboravljena, dok su njegove bajke, »Kresivo«, »Ružno pače«, »Snježna kraljica« i »Djevojčica i šibice« i dalje žive, te ih malo koje dijete ne zna. Pred smrt je marljivo proučavao basne i bajke minulih vremena. Andersen je pripovijedao priče cijeli svoj život, ali je tek u kasnijim godinama shvatio veličinu bajkovitog folklora što se predaje s pokoljenja na pokoljenje. Tome je i Hans Christian Andersen dao svoj prilog koji će se prenositi i dalje, brojnim pokoljenjima.

BABE

Na posljednjoj utakmici u životu, kad je slava već izblijedjela, a njujorški klub *Yankees* jedva čekao da ga se riješi, Babe Ruth je prikupio snagu kakva se sabire samo jednom u karijeri i odigrao utakmicu protiv pitsburških *Piratesa.* Danas je to dio herojske povijesti američkog bejzbola. Ovakve je sportske podvige holivudska industrija već naveliko reciklirala na ekranu, s manje ili više patosa i kiča, suza i neizostavnog nacionalnog ponosa, te je antiherojski film »Babe« režisera Arthura Hillera, o najvećem heroju američkog bejzbola, dočekan kao pravo osvježenje. Umjesto patetične glazbe, dugih dramatičnih prizora, očekivanja i uzvišenog klimaksa, ključne scene trijumfalnog završetka Babeove karijere napravljene su onako kako je vulgarni i neotesani Babe Ruth to uvijek i činio: u bijesu, sirovo i bez osjećaja. Tako ga i glumi John Goodman.

IGRAČKE

Dopredsjednika kompanije Toys R Us, mladolikog Roberta Nakasonea, zacijelo ne zna nijedno dijete, ali zato on vrlo dobro zna svu djecu svijeta. Sva djeca svijeta njegove su mušterije, a da su klinci najbolji kupci, dokazuje 35 godina ovaj najveći lanac prodavaonica igračaka u svijetu.

Tvrtka samo ove godine planira prodati igračaka u vrijednosti od šest milijardi dolara, a dvadeset posto svih igračaka u SAD kupljeno je u prodavaonicama Toys R, Us. Do 1997. kompanija će imati samo izvan Amerike 406 prodavaonica koje će tržiti u vrijednosti od 4.6 milijarde dolara. Iako osnivač i predsjednik kompanije Charles Lazarus još ne namjerava u penziju, Robert Nakasone se smatra prvim čovjekom kompanije.

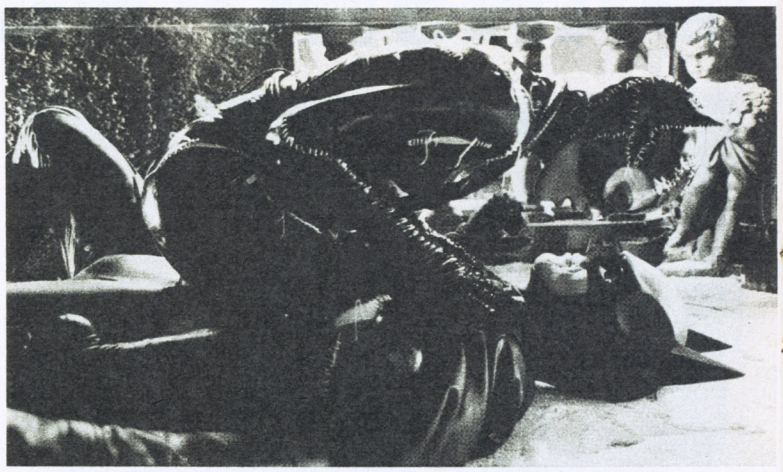

ŠIŠMIŠ

Od ovog lipnja Batman opet kruži svjetskim kinima, ovaj put uz pratnju Michelle Pfeiffer umjesto Kim Bassinger. »Povratak Batmana« nije praćen takvom propagandnom galamom kao nekoliko godina prije, kad se Michaelu Keatonu i razbacanoj Kim pridružio i Jack Nicholson. Tada su čak i naši klinci dobijali opasače, kape i naljepnice sa zaštitnim znakom šišmiša u crno-žutoj kombinaciji. No, i nastavak starog uspjeha obećaje u Gotham Cityju mnogo uzbuđenja, a prije svega, mnogo novih filmskih trikova.

MIAMI NICE

Zemlja vrućeg sunca i jeftine zabave, Disney Worlda i Sea Worlda, krotitelja krokodila i morskih pasa, igrališta za golf i bezbrojnih motela, obećava nezaboravan godišnji odmor pod geslom »nema što nema«. Od borbi vitezova, uz srednjovjekovno komadanje pečenih pilića bez vilica i noževa, do muzeja Elvisa Presleya, Florida je šarena slikovnica američkog kiča i mentaliteta. U tom su šarenilu shamu-kitovi koji skaču kroz vatrene obruče jednaka atrakcija kao električna stolica u Muzeju američke policije u Miami Nice, kako bismo mogli nazvati ovaj poročni grad. Opsjednuti zločinom i kaznom, obični turisti na Floridi vole se barem za vrijeme odmora osjetiti kao pravi ubojice iz ćelije smrti. Američka smotra folklora na Floridi tako uključuje i ples na električnoj stolici.

PRAVI SASKI

Prije nešto više od godinu dana tadašnji su zapadni Nijemci zajedno s istočnima bili još u deliriju zbog ujedinjenja, a danas bivšim istočnim Nijemcima već treba liječiti duševne rane zbog kompleksa manje vrijednosti. Istočnjaci su, naime, brzo shvatili da novoj zajednici nemaju bogzna što ponuditi iz Honeckerovog naslijeđa i počeli se osjećati inferiornima. Kako bi ipak spasili dio proizvoda iz bivše DDR, a nostalgičnim »Ossijima« — kako u žargonu nazivaju Istočne Nijemce — dokazali da ipak nisu sasvim uzalud potratili nekoliko desetljeća, u jedinstvenoj su se Njemačkoj sada bacili na reklamiranje nekadašnjih socijalističkih proizvoda... »Hura, još sam živa«, poručuje s reklama »club cola«, istočnjačka imitacija »coca cole«, a list »Sächsische Zeitung« reklamiraju glavom i bradom Winnetou i Old Shattterhand, »pravi Saski« iz Radebeula (rodno mjesto Karla May). Drugim riječima: ako su »Ossiji« već morali izmišljati imitaciju, »coca cole«, nisu to barem morali s kaubojima i indijancima.

KINO U STANU

Ime američkog kipara Clarka Hanforda nije se baš čulo u umjetničkim krugovima, a umjetnik je jedva krpao kraj s krajem dok nije pronašao trik s vrtnim patuljcima. Da pojasnimo: umjesto klasičnih ukrasa po vrtovima, Hanford ih je unio u stanove, a spodobama od lateksa, gnomske visine od jednog metra, dao lica slavnih osoba. Prvi je uzorak bila Marilynka, zatim Bette Davis, nedavno preminula Marlene Dietrich, Katherine Hepburn, a priprema se i metarski odljev Nastassie Kinski i Joan Collins. Jedan primjerak s perikom, odjećom i nakitom stoji 3500 dolara. Narudžbe (zasad samo iz Hollywooda) uredno kapaju (tko će komu nego svoj svomu), a prvi su naručioci bili Burt Reynolds (Marilyn Monroe) i Demi Moore (Marlene Dietrich). Očekuju se i narudžbe po želji mušterija.

U TOM PISMU PIŠE...

TKO ČEKA – DOČEKA

Imam 16 godina. Plavac je super. Najviše mi se sviđa horror strip i Zoov divljine, a sviđa mi se i sve ostalo. Jedva sam čekao nešto ovakvo i konačno sam dočekao. Hvala!

Robert Kovačić, Zagreb

PRIJEDLOZI, PRIJEDLOZI

S velikim sam zadovoljstvom dočekao izlazak vašeg cijenjenog tjednika. Osjeća se permanentan nedostatak listova takvog obilježja. Želio bih vam uputiti nekoliko mojih zapažanja. U prvom redu bih naglasio da u listu ima nedovoljan broj stripova u nastavcima. To, kao što i vi dobro znate, uvjetuje kontinuitet naklade i samog izlaženja lista. Ja inače pripadam malo starijoj generaciji, pa bih vam napomenuo da ste učinili veliki propust prema bardu našeg stripa Andriji Mauroviću, ne objavljujući nijedan njegov strip. Ne potcjenjujući mlade i nove strip – umjetnike, među kojima ima izvrsnih pojedinaca, skrenuo bih vam pažnju na neka izdanja koja bih nazvao »Vremeplovom stripa«: »Gungha din«, »Ubojica s dječjim licem«, »Kugina jahta«, »Crno sunce«.

Također bih vam predložio da na jednoj cijeloj stranici objavljujete pisani roman u nastavcima. Predlažem: »Tajne ruskog carskog dvora«, »Grešnica«, »Dovedite ih žive«, »Petnaestogodišnji kapetan«, »Vinoga«. Toliko zasad.

Ivo Matić, Split

Z IZLAZI UTORKOM

2. 6. 1992.

Glavni urednik: RADOVAN DEVLIĆ
Redakcija: Dražen Matošec (urednik), Darko Macan (urednik stripa), Boro Šantić (blokovski urednik), Igor Masnjak (grafički urednik), Zvonko Šimunić (tehnički urednik), Jasna Jelinčić (tajnica) i Božidar Radman (poslovni tajnik)
REDAKCIJA: tel. (041) 34 20 77 i 34 20 78
Izdavač: NIP Revije Vjesnik s.p.o.
41000 Zagreb, Slavonska avenije 4
Tel. centrala (041) 33 33 33 i 66 66 66
Upravni odbor: Ivica Gaži (predsjednik), Milovan Šibl, Zlatko Gledec, Branko Hebrang i Boris Grbin
v.d. direktor: HRVOJE HITREC
Pomoćnik direktora za nakladništvo: Boris Grbin
Pomoćnik direktora za gospodarstvo dipl. ing. Miljenko Cvitanović
Art direktor: Fadil Vejzović
Tisak: Hrvatska tiskara d.o.o.
Direktor: Muhamed Pašić
v.d. direktora Tisak revijalnih izdanja Zdravko Novak
Komercijala: Slavonska avenija 4, tel. 34 21 28
fax: 34 12 22
telex: 21-121 vsk zg

Pretplata u zemlji: godišnja (uz 20 posto popusta) 6.240 HRD, polugodišnja (uz 10 posto popusta) 3.510 HRD, tromjesečna (uz 10 posto popusta) 1.755 HRD. Uplate slati općom uplatnicom na adresu: Poduzeće TRGOŠTAMPA, Zagreb broj računa 30101-601-32111 s naznakom – pretplata na Plavi zabavnik.
Pretplata u inozemstvu: cijena za šest mjeseci DEM 117, ATS 832, AUD 96 (avionom AUD 136), BEF 2.405, CAD 87 (avionom CAD 113,80), DKK 453, GBP 40, FRF 392, NLG 130, ITL 88.000, NOK 458, SEK 425, CHF 108, USD 75 (avionom USD 97,50), SLT 3.900. Uplate na devizni račun Zagrebačke banke broj 30101-620-16-25731-3296911, uz naznaku – pretplata na Plavi zabavnik.

PAPIRKO I "UNIJA"

OPASNI ZRAK

Papirko voli šume jer pročišćavaju zrak koji udišemo, a koji je sve zagađeniji otrovnim materijama. Kojih je najviše?

Ugljični monoksid: plin koji se spaja s hemoglobinom u krvi i smanjuje količinu kisika kojim se hrani tkivo. Oštećuje dišne organe, mozak, a u trudnica može ugroziti plod.

Hlapljivi ugljikovodici: potječu iz nesagorjelih motornih plinova (benzen, benzopiren i policiklični ugljikovodici). Oštećuju dišne putove i smatraju se kancerogenima i izazivačima leukemije, bubrežnih i plućnih tumora.

Sumporovi oksidi: izazivaju bronhijalne grčeve, sve do plućnog emfizema. Glavni su uzročnik kiselih kiša.

Dušikovi oksidi: naročito se dušični dioksid koncentrira u plućima, izazivajući edeme (otoke), a može djelovati na živčani sustav i izazvati grčeve. Nadražuje nosnu i očnu sluznicu.

Prašina: prodire duboko u pluća i pogoršava bolesti dišnih organa, a prenosi i druge otrovne materije.

Olovo: dospijeva u krv i, u manjoj mjeri, u kosti. Može izazvati tzv. otrovanje olovom i toksički djelovati na mozak i na dišni sustav.

A ZAŠTO NE?

BORIS TALIJANČIĆ, Kranjčevićeva 39, 58000 Split

Kad čovjek vidi količinu truda, istraživanja i volje, uloženu u tvoje stripove, zaista mu biva žao što ih ne može objaviti.

Priča je čvrsta, čitalac se zagrije za likove i kad strip pročita do kraja, želi dalje. Crtež je veoma stripičan, kadriranje klasično, ali jasno i kvalitetno. Sve u svemu, umalo strip kakvog bi svatko poželio.

A što smeta? Neke sitnice.

Blokovi teksta mogli bi biti malo kraći; ono što se kaže moglo bi biti rečeno s manje riječi, pažljivije izabranih. Time bi strip dobio na lakoći čitanja, koja se ovdje ponekad u riječima guši. Crtežu bi trebalo mrvicu pedantnije tuširanje, ono koje bi bolje istaklo teksture i bogatstvo prirode koje je često u tvojim kadrovima. I još nešto, Borna i Alarik, dva glavna lika, previše su jedan drugome nalik. Trebao bi ih jasnije razlučiti.

Sve u svemu, Borise, korak si od sjajnog stripa. Za »Bornu« ćeš se morati osloniti na »ponude« s drugih strana«, a nama se javi ponovo.

KINO

GLEDA SE U SVIJETU

U evropskim kinima trenutno igra nekoliko vrlo zanimljivh filmova od kojih neki postižu i vrlo visoke zarade.

Vjerojatno najzanimljiviji je novi film režisera Martina Scorsesea »Cape Fear« (Rt straha), s vrlo jakom glumačkom ekipom koju predvode Robert De Niro i Nick Nolte. De Niro je još jednom učinio čudo od sebe, pretvorivši se za ovu ulogu u brdo mišića. On glumi Maxa Cadya, psihotičnog ubojicu, koji nakon 14 godina u zatvoru kreće da se osveti svom odvjetniku (Nolte), udarajući mu na njegovu najosjetljiviju točku, kćerku Danielle (Juliette Lewis) i ženu (Jessica Lange).

Ovaj film je puno brutalnija i slojevitija verzija istoimenog filma J. Lee Thompsona iz 1962. godine u kojem su glavne uloge nosili Robert Mitchum i Gregory Peck, a njih dvojica pojavljuju se u manjim ulogama i u ovoj verziji. Reklama kaže »Napetije od filma 'Kad jaganjci utihnu'«.

Fanovi »Zvjezdanih staza« a zasigurno i drugi ljubitelji znanstvene fantastike vjerojatno će jedva dočekati da i u našim kinima zaigra nova, šesta filmska avantura njihovih junaka. Šesti nastavak ove filmske serije zove se »Zvjezdane staze – Posljednja misija« i bio je zamišljen kao posljednji. Razlog tome je financijski debakl petog nastavka, za snimanje kojeg je potrošeno 32 milijuna dolara, a zarađeno samo 27 milijuna. Ali novi nastavak donio je najveću zaradu od svih prijašnjih, na uloženih 28 milijuna dolara dosad je zarađeno već 60 milijuna. Priča počinje napadom na klingonski brod u kojem je ubijen važan klingonski političar. Za napad je optužena posada »Enterprisea«, pa su kapetan Kirk i dr. McCoy osuđeni na prisilni rad na ledenom planetu. U međuvremenu, sprema se napad na predsjednika Federacije, planiran u vrijeme velike mirovne konferencije.

Dokumentarac »Hearts of darkness« govori o snimanju jednog od najboljih filmova o ratu u Vijetnamu – »Apokalipsa danas«, za koji je režiser Francis Ford Coppola rekao da »to nije film o Vijetnamu, to je Vijetnam«. »Hearts of Darkness« je napravljen iz materijala koji je snimila supruga F. F. Coppole, Eleonore, prateći ga u stopu tijekom snimanja. U film su spretno ugrađeni i inserti iz »Apokalipse« a protkan je i aktualnim intervjuima s Coppolom, Millisom, Lucasom, Sheenom i Dennisom Hooperom. Fascinira borba filmske ekipe s problemima i nezgodama koji su je pratili, kao što su srčani udar Martina Sheena ili cjelodnevni prolomi oblaka u tropima, koji bi u nekoliko minuta srušili mukotrpno građene kulise.

Pripremio: **SPIDY**

PLAVAC NA KONCERTU

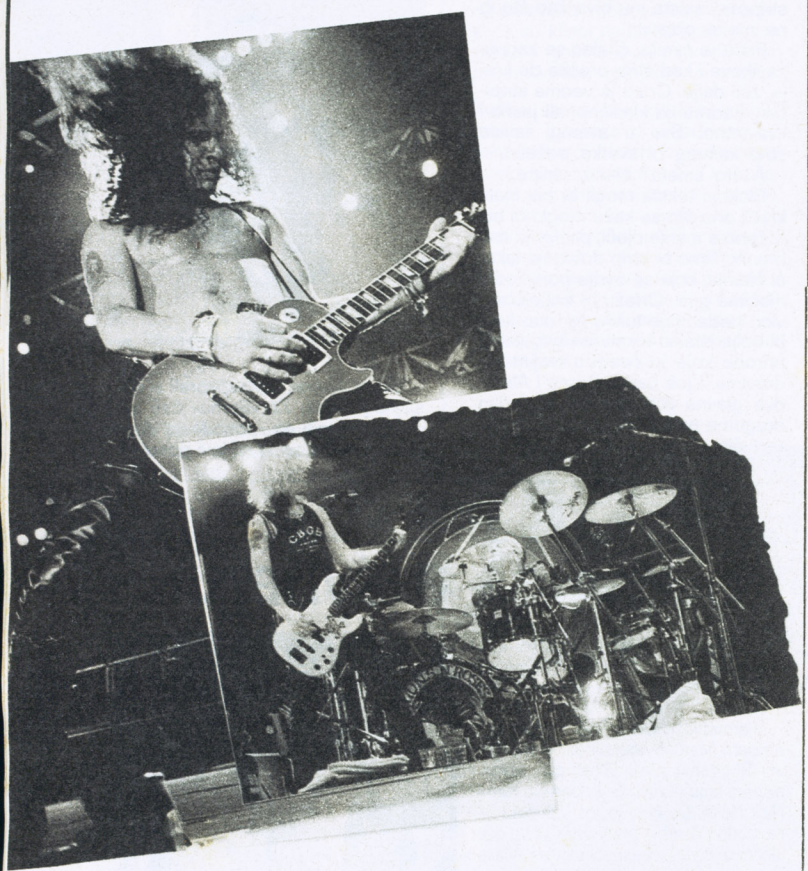

Svega je nekoliko rock'n'roll grupa u povijesti, već nakon svoje prve velike ploče postalo toliko popularno da su i najveće dvorane bivale pretijesne za sve koji su ih htjeli vidjeti uživo. GUNS'N'ROSES spadaju u tu rijetku skupinu najprivilegiranijih. Njihov prvi LP »Apetite for destruction« nalazio se u samom vrhu američke top-liste gotovo dvije godine, a zahvaljujući čestom koncertiranju izvan granica SAD, svijet je uskoro počela tresti groznica zvana G'N'R.

Nakon velikog uspjeha prvog LP-ja, njihovi su obožavatelji morali čekati četiri godine da Axl Rose i društvo konačno snime novi. Na albumima »Use your illusion I« i »II« donijeli su hrpu novih pjesama od kojih su neke poput Don't cry, November rain ili Live and let die već postale »klasika«. U međuvremenu je njihova tema You could be mine postala zaštitni znak filmskog mega-hita Terminator II.

Nakon odlaska iz grupe bubnjara Steven Adlera i ritam gitarista Izzy Stradlina, na njihovo su mjesto došli novi ljudi, a stalna je postava upotpunjena i klavijaturistom Dizzy Readom. Za svjetsku turneju koja se ubrzano pripremala Gunsi su angažirali još jednog klavijaturista, dva prateća ženska vokala, kao i atraktivnu žensku brass sekciju. Brojni domaći poklonici grupe imali su prilike uživati u njihovom koncertu u Budimpešti 22. ili u Beču 23. svibnja.

U Budimpešti je GUNS'N'ROSES dočekalo oko 70.000 obožavatelja na prepunom NEP stadionu. Koncertu su prethodili nastupi grupa SOUNDGARDEN i FAITH NO MORE, koje su sjajnim nastupima dokazale da nisu bez razloga pozvani na ovu turneju.

Oko 22 sata na stage izlazi Axl i Slash. Počinju žestoko da bi već nakon druge pjesme »spustili loptu« s Don't cry. U tom trenutku počinje kiša, najprije lagano a zatim sve jače, a impresivni light show povremeno upotpunjuju i munje koje sijevaju nad gradom.

No, ni kiša koja je nakon četrdesetak minuta prestala, nije omela publiku da uživa u koncertu. Nižu se redom svi veliki hitovi Gunsa, od već spomenutih November rain, Live and let die, Sweet chilt o'mine, Patience, Knockin' on the heavens door, Welcome to the jungle... Ova posljednja završava urnebesnim ritmom, karakterističnim za speed metal grupe. Nakon dva sata svirke GUNS'N'ROSES završavaju nastup, ali naravno, publika traži bis. I dobiva – Paradise city.

Posljednji tuš, svjetla se pale, a Axl baca pregršt ruža u publiku. Kraj.

Napuštamo NEP stadion, pokušavajući u neopisivoj gužvi pronaći put do autobusa. Goodbye Hungary...

VALENTINO RADMAN

PORTRETI ZVIJEZDA

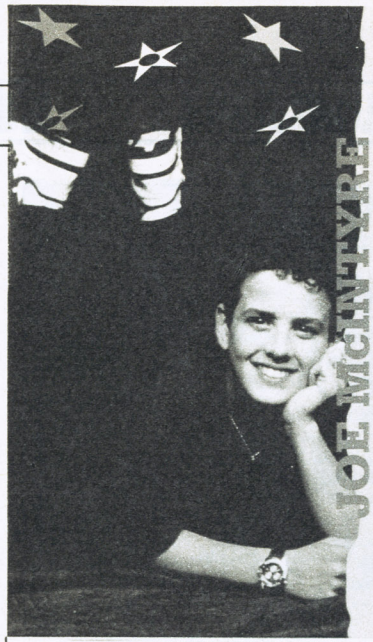

NEW KIDS ON THE BLOCK

IME: Joe
PREZIME: McIntyre
ROĐEN: 31. 12. 1973., Boston
HOROSKOPSKI ZNAK: Jarac
VIŠINA: 1,70 cm
TEŽINA: 65 kg
BOJA KOSE: plava
BOJA OČIJU: plave
BRAĆA: nema
SESTRE: nema
IME MAJKE: Kay
IME OCA: John
AMBICIJA: pjevati do 50 godina
PRVA KUPLJENA PLOČA: »Planet Earth« grupe »Duran Duran«
NAJDRAŽA KNJIGA: »Gospodar prstenova«
NAJDRAŽI SPORT: golf
NAJDRAŽA PJEVAČICA: Cher
NAJDRAŽA GRUPA: Bon Jovi
NAJDRAŽI FILM: Scarface
NAJDRAŽI GLUMAC I GLUMICA: Al Pacino i Kelly McGillis
NAJDRAŽA HRANA: biftek
NAJDRAŽA BOJA: modra
NAJDRAŽI AUTO: kadilak
NAJDRAŽI MOTOR: Suzuki
NAJDRAŽA ODJEĆA: kožne hlače i majica
INSTRUMENT KOJI SVIRA: bubnjevi
HOBI: čitanje svih muzičkih časopisa
SNOVI O BUDUĆNOSTI: postati veliki producent
NAJBOLJI NAČIN ZA PROVOĐENJE DANA: vježbati s bendom
IDEALNA DJEVOJKA: mala, slatka, crnka
NAJLJEPŠE SJEĆANJE IZ DJETINJSTVA: prvo kampiranje kao 12-godišnjak
PREMA VLASTITOM OPISU: introvertan, sentimentalan, egocentričan

HIT TJEDNA

DEEPLY DIPPY

Deeply dippy
'Bout the curves you got
Deeply hot
Hot for the curves you got
Deeply dippy
'Bout the fun we had
Deeply mad
Mad for the fun we had

On my love
I can't make head
Nor tali of passion
Oh my love
Let's set sail for
Seas of passion now

Deeply dippy
'Bout the way you walk
Contact sport
Let the neighbours talk
Deeply dippy
I'm your superman
I'll explain
You're my Lois Lane

Oh my love
I can't make head
Nor tail of passion
Oh my love
Let's set sail for
Seas of passion now
Sail away

Deeply dippy
'Bout your spanish eyes
Sierra smile

RIGHT SAID FRED

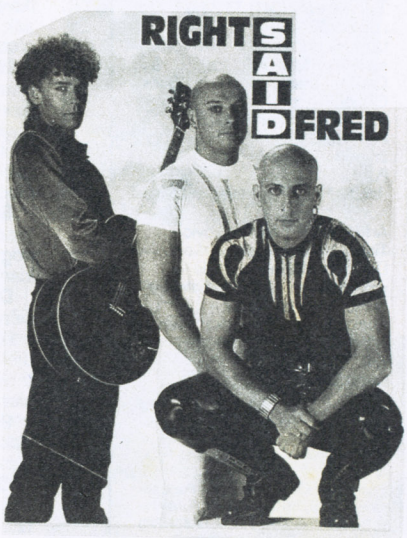

Legs that go on
For miles and miles

Oh my love
I can't make head
Nor tail of passion

Oh my love
Let's set sail
For seas of passion now.

IGRE I IGRARIJE

ROLE PLAYING GAMES

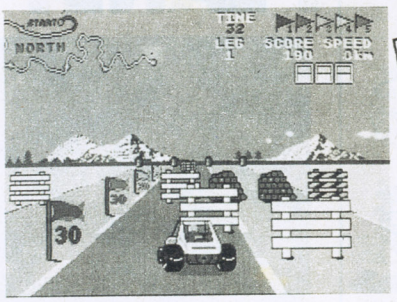

Kompjuterske igre pojavile su se prije 15 godina. Napredovale su toliko da ih danas ima na stotine tisuća, a mogu se svrstati u više desetaka vrsta. Gotovo da su nova grana umjetnosti, jer i među njima postoje »remek-djela«, »klasici«, »kult igre« i tzv. »komercijalno smeće«. Osnovne značajke dobre igre ostale su uvijek iste – originalna ideja, jednostavnost i po mogućnosti dobra grafika i zvuk. Neki od vas se vjerojatno neće složiti s ovom definicijom. Naime, ima mnogo i onih koji obožavaju igre s uputama na stotinama stranica i za koje će im trebati mjeseci i mjeseci da ih savladaju. Ipak, što se tiče klasika, kao što su THROW THE WALL, KNIGH LORE, TETRIS, BARD S TALE i slični, svi će se složiti da su to igre koje su svaka na svoj način dale temelje daljnjem razvoju igara. Osnovna namjena svake kompjuterske igre je da zabavi igrača. Sve ostale korisne funkcije, kao što su vježba refleksa, razvijanje logičkog razmišljanja i eventualno mogućnost dodatne naobrazbe, samo su sporedni učinci, koje prvenstveno koriste tvrtke koje izdaju igre. Nikako ne treba zaboraviti da su video i kompjuterske igre danas zauzele dobar dio svjetskog tržišta i da je tu riječ o biznisu vrijednom milijune dolara. No, vratimo se mi ipak samim igrama.

Kod nas su najpopularnije igre koje se pojavaljuju za tri najzastupljenija kompjutera, Commodore 64, Amigu i PC. Uglavnom, sve dobre igre pojavljuju se u varijantama za sva tri kompjutera, tako da ni mi nećemo praviti neku razliku.

Za kraj vam još dajemo i jednu subjektivnu TOP-LISTU igara svih vremena. Mladim čitateljima neke od ovih igara možda i neće biti poznate, ali o njima će već biti riječi, a dotle, možete nam slati vaše prijedloge od kojih ćemo sastaviti TOP-LISTU.

Joystick u ruke i na posao!

Damir Šlogar

IME IGRE	TIP IGRE	KOMPJUTER
1. JET SET WILLY	ARKADNA	SPEKTRUM, AMIGA
2. KNIGHT LORE	ARKADNA AVANTURA	SPECTRUM
3. ELITE	ARKADNA AVANTURA	SVI KOMPJUTERI
4. FLIGHT SIMULATOR	SIMULACIJA LETA	C 64, AMIGA, ATARI
5. BARD S TALE	ROLE PLAYING	C 64, PC, AMIGA
6. TEST DRIVE	SIMULACIJA VOŽNJE	C 64, PC, AMIGA, ATARI
7. TETRIS	LOGIČKA	SVI KOMPJUTERI
8. DUNGEON MASTER	ROLE PLAYING	ATARI, PC, AMIGA

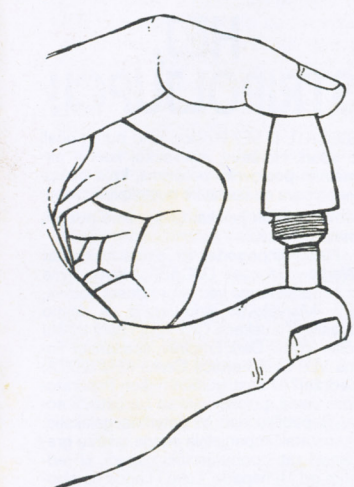

Upaljač artiljerijskog zrna

EKSPLOZIV! NE DIRAJ!

Svako zlo koje vas može snaći od neeksplodiranog projektila, mine, bombe ili granata, dolazi od upaljača. To je mehanizam koji određuje točno vrijeme ili mjesto eksplozije. Napunjen je malom količinom takozvanih visokobrizantnih eksploziva, čija je snaga mnogo veća od klasičnih eksploziva.

Od životne je važnosti shvatiti da svaki takav mali upaljač može izazvati eksploziju zbog tisuću i jednog razloga. Razlog može biti dodir ili pokret, ali i bezbroj nepredvidljivih poticaja poput elektromagnetskih, svjetlosnih ili zvučnih efekata.

U ratnoj industriji proizvedeno je na stotinu modela i varijanti tih modela. Oni su remek-djelo suvremene precizne mehanike, kemije i tehnologije, ali su nerijetko nedovoljno savršeni da svaki projektil dovedu do detonacije.

Stoga, gdje god je bilo vojske i ratovanja, ostalo je i mnogo neaktiviranih upaljača i projektila. Ne dirajte ih! Zovite stručnjake i pišite nam o događajima i nezgodama vezanim uz eksplozive. **Zovite 985!**

ZVJEZDARNICA

2—8. 6. 92.

OVAN — Velik je nemir u tebi i željet ćeš odjednom na sve strane. Kako ti dugoročni ciljevi nisu sasvim jasni, bilo bi dobro da se usmjeriš na rješavanje odnosa s okolinom i neposredne školske zadatke. Poslušaj starijeg prijatelja.

BIK — Školska ti je sreća promjenljiva, ali ako zadržiš korak sa zadacima i prilagodiš se onome što se od tebe očekuje, dobit ćeš poveći džeparac, lijep poklon. Pazi kako troši, o tome ovisi koliko ćeš slijedeći puta dobiti.

BLIZANCI — Tvoj je urođeni nemir sada još povećan i mnogo ćeš se kretati. Ali brbljanje uprazno ne koristi, simpatija nije u blizini. Uposli glavu s knjigom, pamćenje ti je dobro. Iznenadi profače dobrim znanjem ili zanimljivim referatom.

RAK — Moguće je da naiđeš na probleme u odnosima s drugima, jer kao da nešto taje ili te ne pozivaju u društvo. Razlog je u tvom ponašnju koje je za njih čudno, ne razumiju tvoje ciljeve. Imaj strpljenja.

LAV — Iako ti treba dosta energije za podmirivanje školskih obaveza, druženje s prijateljima pruža ti veliko zadovoljstvo. Ako ispuniš obaveze, poboljšat ćeš situaciju u kući. Ispunit će ti se želja.

DJEVICA — Bit će mnogo razgovora oko tvojih ciljeva, a želje ti se neće poklapati s onima tvojih roditelja. Čak i ako prihvate tvoje mišljenje, još trebaš dokazati da je odluka ozbiljna. Dogovor se treba potvrditi djelima.

VAGA — Mnogo je riječi i planova oko škole, još više oko faksa. Zamoliš li druge za pomoć, oni će to učiniti ali i tražiti protuuslugu. Događaji u obitelji poremetit će ti planove, ali to nije strašno jer smislit ćeš nešto bolje.

ŠKORPION — Iako si znak koji voli promjene jer kroz njih se uvijek nešto novo otkrije, ovaj put morat ćeš im se prilagoditi. Obaveze ti oduzimaju dosta vremena, a mnogo uzbuđenja čeka te u tajnim aktivnostima tvoga društva.

STRIJELAC — Drugi su ljudi u središtu tvoje pažnje, a simpatija bi lako mogla prerasti u ljubav. Svladaj sklonost da iz želje za dokazivanjem radiš nepromišljene stvari. Moguć je uspjeh u sportu ali je potreban i oprez od prenaprezanja.

JARAC — Nakon frke u odnosima s obitelji najpametnije je napraviti ono što se mora. Imat ćeš energije za posao i možeš ga obaviti vrlo brzo. Tek tada dolazi vrijeme za tvoje želje i druge ljude.

VODENJAK — Ljudi će teško shvatiti što zapravo želiš ako stalno drugačije prikazuješ stvari. Odluči se do koga ti je stvarno stalo pa tek tada reci i pokaži. Kako će povjerovati, kad ne vjeruješ ni sam.

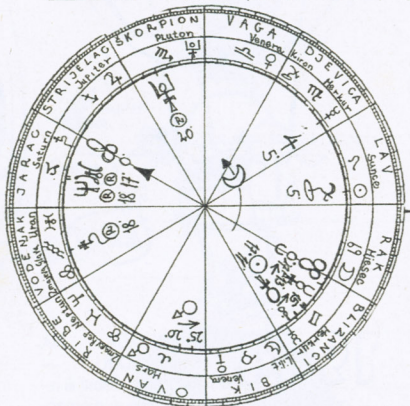

RIBE — Dosta toga zbivat će se unutar tvoga doma i obitelji, bit će posla i razgovora o promjenama. Želje su ti veće od mogućnosti. Pažljivo rasporedi džeparac i čuvaj kućnu tajnu.

ABECEDA ASTROLOGIJE

Vjerujem da ste dosad već primijetili ovu sličicu, i to da je svaki tjedan malo drukčija. Kroz slijedeće brojeve pomoći ćemo vam da se sprijateljite s njome i naučite nešto o igri koja se odvija na nebu, ali i u svima nama. U toj velikoj i vječnoj predstavi PLANETI su GLUMCI, ZNAKOVI predstavljaju ULOGE koje planeti glume, a ASTROLOŠKE KUĆE su SCENE u kojima se igra odvija. Kada naučite razlikovati znakove, planete i odbrojati kuće, znat ćete u kojem je odnosu igra spram vas, odnosno vašega znaka.

Pogledajte na slici gdje je koji znak — njegovo je ime ispisano na vanjskom rubu kruga, a astrološki simbol svakoga znaka nalazi se u sredini drugoga kruga. Raspored počinje s OVNOM (prvi dan proljeća), preko Bika i Blizanaca prema RAKU (prvi dan ljeta) itd.

Svakim znakom vlada pojedini planet, i kad se on nađe u znaku kojim vlada osjeća se kao kod kuće, a njegov utjecaj je pojačan. To je sada slučaj s Ratobornim i Energičnim MARSOM — prolazi OVNOM kojim vlada — pa su i ova vremena puna sukoba ali i odlučnih poteza. K tome i Brzi, Komunikativni MERKUR prolazi svojim sjedištem — BLIZANCIMA, podstičući volju za razgovorom te donošenje razumnih rješenja.

U OVOM TJEDNU

1696. ● VITEZOVIĆEVA »KRONIKA« — Pavao Ritter Vitezović izdao je **2. lipnja** u Zagrebu svoje prvo veće djelo »Kroniku aliti szpomen vszega szvieta vikov« u kojoj je uz povijest hrvatskog naroda izložio i svoje napomene o hrvatskom književnom jeziku. Izrazio je žaljenje što su Hrvati zapustili svoje staro pismo glagoljicu i prihvatili latinicu kojom se, sa 23 slova, ne može izreći »vsaku reč jezika slovenskoga«. Vitezović je u toj knjizi uveo i vlastiti pravopis.

1942. ● BITKA ZA MIDWAY — Kod malog atola Midway, izgubljenog u Tihom oceanu, **3. lipnja** počela je presudna zračno-pomorska bitka između nadmoćnijih japanskih i američkih snaga. Japanci su raspolagali s osam nosača zrakoplova i jedanaest bojnih brodova, ali su ipak poraženi jer je američko zapovjedništvo umješnije koristilo zrakoplove i potopila najmoćnije protivničke plovne jedinice, među njima tri nosača zrakoplova. Poslije poraza kod Midwaya Japan se na Tihom oceanu morao povući u defanzivu.

1942. ● KLUZOVA PRVA AKCIJA — Prvi partizanski pilot Franjo Kluz napao je **4. lipnja** svojim zrakoplovom »Potez 25« neprijateljsku kolonu u Bosanskoj krajini. Pojava partizanskog zrakoplova na nebu bila je početak stvaranja zrakoplovstva NOVJ u antifašističkom ratu. Godine 1944. formirane

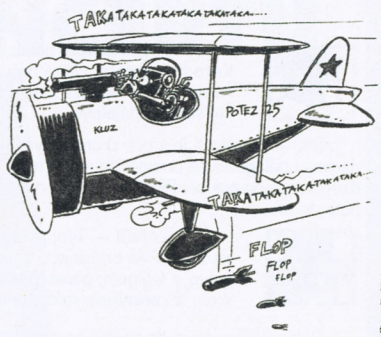

su Prva i Druga lovačka eskadrila a zatim i zrakoplovne divizije koje su, koristeći savezničke zrakoplove, odigrale znatnu ulogu u završnici drugog svjetskog rata na našem tlu.

1783. ● MONTGOLFIEROV BALON — Na glavnom trgu u francuskom gradiću Annonayju braća Etienne i Joseph Montgolfier **5. lipnja** uspješno su demonstrirali prvi polet balona, zapravo velike papirnate vreće napunjene toplim zrakom. Taj epohalni pokus označio je početak moderne povijesti zrakoplovstva. Nedugo iza toga u visine su letjeli ovca, kokoš i kanarinac, kako bi se utvrdilo može li se »u atmosferi zaista disati«, a onda i prvi čovjek — Francuz Piltre de Rozier iz Metza. Idućih desetljeća baloni su prestali biti puka zabava, već su se koristili za prijevoz ljudi i tereta.

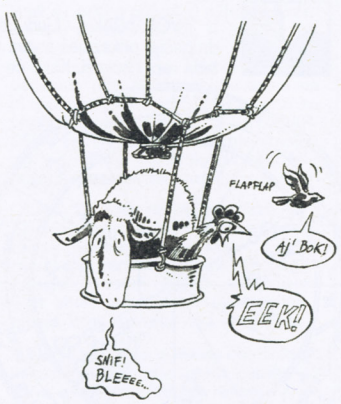

1944. ● INVAZIJA NA NORMANDIJU — »Rat ćemo dobiti ili izgubiti na obalama« — tvrdio je njemački feldmaršal Rommel. Tako je i bilo: **6. lipnja** najmoćnija invazijska flota svih vremena udarila je u Hitlerov »Atlantski bedem« u Normandiji i iskrcala trupe za konačni obračun s nacističkim Trećim Reichom. U prvim satima invazije Nijemci su vjerovali da je riječ o varci ali su ubrzo, s obzirom na silinu udara, shvatili da saveznici kreću u invaziju Europe. Uskoro je oslobođena Francuska i savezničke armije jurnule su u samo srce Njemačke.

1494. ● PODJELA SVIJETA — Nekad se svijet dijelio ravnalom: **7. lipnja,** nedugo poslije Kolumbova otkrića Amerike, papa Aleksandar VI povukao je crtu na karti duž 50. stupnja zemljopisne dužine zapadno od Greenwicha i sve istočne zemlje dodijelio Portugalu a zapadne Španjolskoj, tada najmoćnijim europskim silama. Papina solomunska odluka smirila je, doduše, sukobe među dvjema zemljama, ali to nije smetalo Englezima i Nizozemcima da se u 17. i 18. stoljeću uključe u kolonijalnu podjelu svijeta. S vremenom je Engleska postala najveći kolonijalni posjednik na zemaljskoj kugli.

1912. ● ATENTAT U ZAGREBU — U općoj krizi koja je zahvatila već preživjelu austrougarsku monarhiju, posebno zbog stalnih izazova bečkih i peštanskih vlastodržaca, u Zagrebu je **8. lipnja** omladinac Luka Jukić pucao u carskog komesara Slavka pl. Cuvaja koji je vladao protivno ustavu Hrvatske. Cuvaj je ostao neozlijeđen ali je smrtno stradao njegov pratilac, banski savjetnik Ivo Hervoić. Jukićev atentat pokazao je da se Hrvatska ne miri s negiranjem svoje državnosti i da su mlade snage spremne za borbu do pune samostalnosti. Te su želje izigrane 1918. prijevarnim ujedinjenjem u velikosrpsku kraljevinu Jugoslaviju.

OTKAČENI PLANET

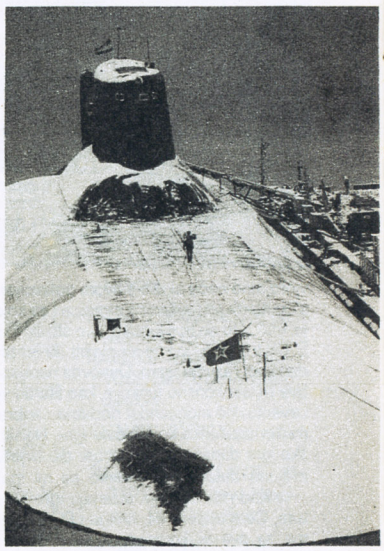

Kada smo prvi put vidjeli ogromnu masu na slici, nismo bili sigurni je li riječ o umjetnom otoku ili, možda, o maketi intergalaktičke krstarice iz nekog novog znanstvenofantastičnog spektakla. Krivo. Ova golema metalna neman je nuklearna podmornica klase Typhoon, nosivosti (pazi sad!) beznačajnih 25.000 tona. Po zvijezdi koja se vijori na zastavi nije teško zaključiti da je riječ o ruskoj tvorevini, koja se odmara u luci Murmansk, a nedavno je »igrala« i glavnu ulogu u filmu »Lov na Crveni oktobar«. Možete zamisliti što bi pomislio kapetan Nemo, da je kojim slučajem sreo ovu »zvijer«, koja je, uzgred rečeno, bez konkurencije najveća na svijetu. Hvala bogu da je hladni rat završio.

HEJ, STRIPOLJUPCI!

SJEĆATE LI SE? Prošlog smo puta pričali o »Dark Horseu«, izdavačkoj kući s pametnim poslovnim potezima, koja otkupljuje prava na nastavke pustolovina popularnih filmskih junaka. Ovaj ćemo put još malo o njima.

Najnoviji pogodak im je nastavak »Star Warsa« Georgea LUCASA. Novog filma iz te serije nema već skoro deset godina, a i »Marvelova« strip-verzija se davno ugasila. Tu uskače Crni konj i nudi tržištu »Star Wars: Dark Empire«, scenarista Toma VEITCHA i crtača Cama KENNEDYA. Sadržaj? U šest godina nakon Imperatorova pada, pobunjenici su uspostavili novu Republiku nad tri četvrtine galaksije. Preostatak imperijalnih snaga rastržu građanski rat i pobunjenički napadi. U jednom od tih napada, Luke i Lando su oboreni nad Imperial Cityem, gdje Luke počinje dublje tonuti k Tamnoj strani. Lea, Han, Chewie i C3PO kreću u potragu, a ni svima omiljeni lovac na ucjene Boba Fett nije daleko...

Ako su istinite glasine da Lucas snima novi film, ovo bi mogao biti njegov probni balon. Legije Lucasovih ljubitelja, drž'te fige!

MARKE PRIČAJU

PRIREDIO JURICA MILETIĆ

ŽIVOTINJE ANTARKTIKA

Australska je pošta za poštanske potrebe svog antarktičkog područja 14. svibnja stavila u promet niz od pet maraka nominalnih vrijednosti 45, 75, 85, 95 centi i 1.20 australskih dolara.

Marke su izrađene na temelju fotografskih predložaka u izvanrednom fotokamenotisku jedne od lokalnih tiskara u klasičnim arcima od 100 komada. Posebno su zanimljive, jer su zapravo prvi dio novog redovitog niza maraka posvećenog životinjskom svijetu Antarktika, pa već na ovim markama uz ptice nailazimo uglavnom na tuljane.

Filatelisti često i rado skupljaju egzotična područja, a područje australskog Antarktika svakako spada u egzotiku i ove bi marke stekle popularnost čak i da nisu tematski tako zanimljive. Naime, još su brojniji oni koji skupljaju životinje na markama, pa će po svoj prilici svoje albumske zoološke vrtove rado obogatiti životinjama Pygoscelis adeliae, Mirounga leonina, Macronectes halli, Leptonychotes weddelli i Apteonodytes forsteri.

Ne ulazeći u detalje opisa svake pojedine prikazane životinjske vrste, valja reći da slonovski tuljan prikazan na vrednoti od 75 centi zaslužuje posebnu pozornost. Riječ je o najvećoj životinji na Antarktiku, koja je početkom stoljeća bila gotovo posve istrijebljena. Tek otkako je zakonski zaštićen, broj pripadnika ove ugrožene životinjske vrste postupno raste.

NAGRADNI NATJEČAJ

IZMISLITE MASKOTU "PLAVOG ZABAVNIKA"

Hvala vam na golemoj količini pisama kojima nas svaki dan zasipate. Maskota ima doista svakakvih, tako da je našem stručnom žiriju teško odabrati najbolje. Pokušavamo biti objektivni. No, moramo ponoviti kritiku. I dalje nam neki od vas šalju precrtane radove.

U redakciju »Plavca« svaki dan dolazi mnogo profesionalnih crtača, a njih je vjerujte, teško prevariti. Zato, olovku u ruke, maštu u glavu i ideje na papir.

P.S. Zašto gotovo svi crtate zečeve?

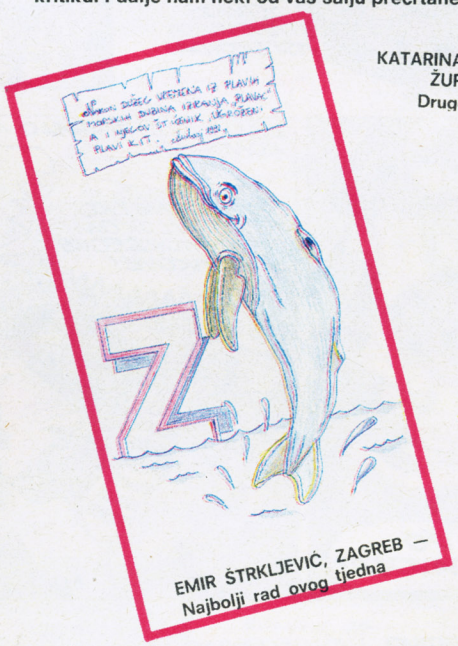

EMIR ŠTRKLJEVIĆ, ZAGREB — Najbolji rad ovog tjedna

KATARINA BERAČ, ŽUPANJA — Drugo mjesto

HRELJAC KRSTO, VARAŽDIN

MATIJA MIČIN, ZAGREB — Treće mjesto

KORANA JELOVAC, ZAGREB

DAVOR PAVEŠIĆ, VARAŽDIN

IVAN POPIĆ, SPLIT

ZRINKA MARCHIOLI, ZAGREB

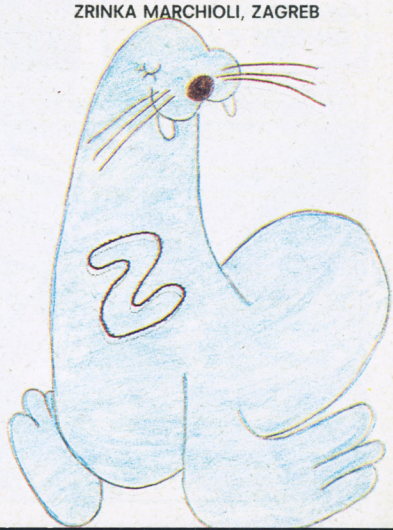

NASTAVAK SA STRANICE 3

NUKLEARNA BOMBA! ZEMLJA UZVRAĆA UDARAC!!
PREKO NAŠIH GLAVA!

UH, EVO IH JOŠ!
OKO 70 KM ODAVDE!

UH, OVA JE BILA BLIŽU!
DOSTA BLIŽA!

BRZO U BROD! JEDINO TAKO ĆEMO SE SPASITI!!

ŠTO JE TO, DAN?!?
U BROD, UJAČE! BIT ĆE JOŠ BOMBI! NADAM SE!
NADAŠ SE?!?

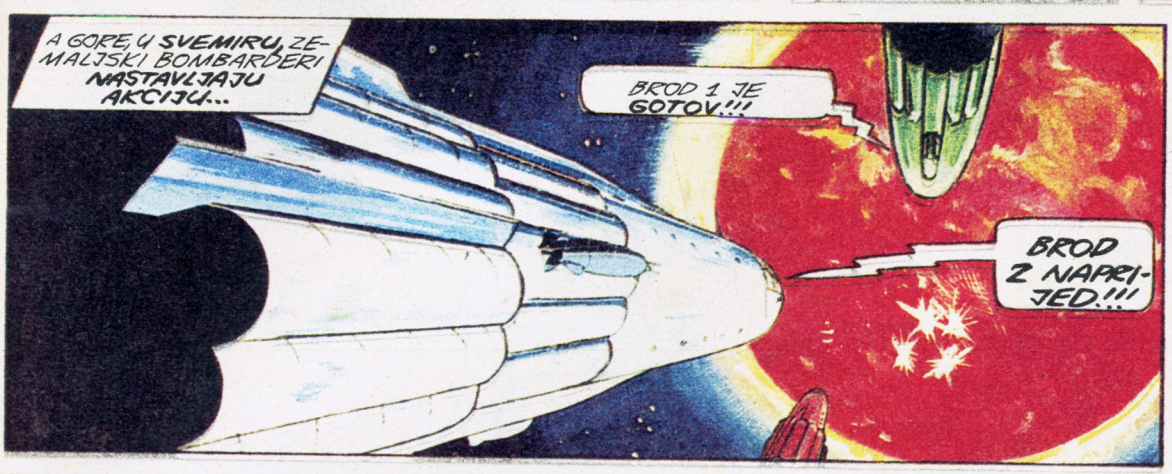
A GORE, U SVEMIRU, ZEMALJSKI BOMBARDERI NASTAVLJAJU AKCIJU...
BROD 1 JE GOTOV!!!
BROD 2 NAPRIJED!!!

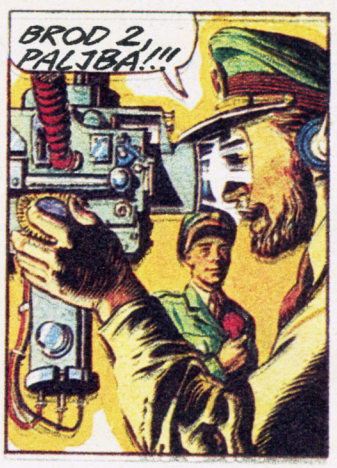
BROD 2, PALJBA!!!

NIŠANI!
NIŠANI!

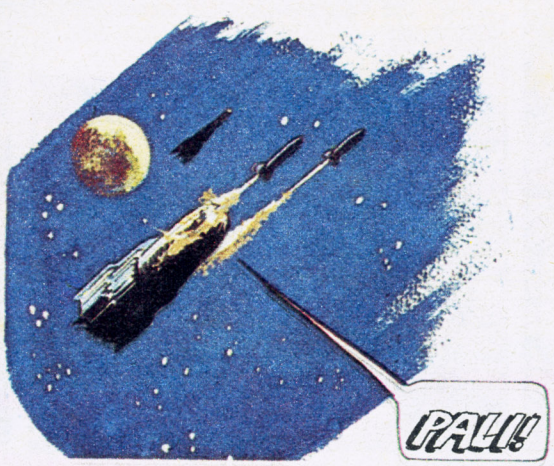
PALI!

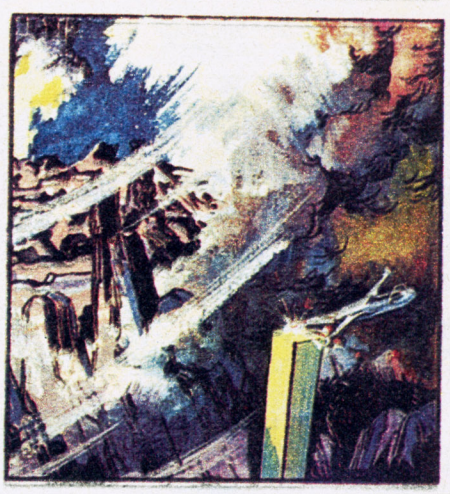

RECI, ŠTO HOĆEŠ, ALI OVA JE PALA BLIZU!

MI SMO VEĆ DOVOLJNO DALEKO, A BOMBE ĆE UČINITI NEŠTO!

VIDIŠ, OBLACI PRAŠINE! DOLINA ĆE USKORO BITI ČISTA!!!

OVO JE NASELJENA OBLAST, DAN! BJEŽIMO!

NE, NIJE, DIG! OVO JE SAMO SMETLIŠTE! GROBLJE NA CRVENOM MJESECU!

ZAR NE VIDIŠ? TO SU METALNI PREDMETI KOJE JE PRIVUKAO ASTEROID SVOJIM MAGNETIZMOM !!!

VJEROJATNO PROMATRAMO OSTATKE MNOGIH CIVILIZACIJA!!!

DIVNO! TEK MORAMO SAZNATI KAKVA SAZNANJA LEŽE DOLJE!!!

OH NE, UJAČE !!!

SAMO ĆEMO JEDNU STVAR ISPITATI!!!

TREBALI BI SE NAĆI U BLIZINI ONIH SIGNALA!!

ENO JE! SVEMIRSKA STANICA! SPUSTIMO SE, DIG!!!

GLE, NEČEGA IMA NA GALERIJI!!!

TO JE GOSPOĐICA PEABODY!

NASTAVLJA SE...